

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Výuka volejbalu v hodinách tělesné výchovy na základních a
středních školách**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Rostislav Vorálek, Ph.D.

Vypracovala:

Johana Plochá

Praha, 2020

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

Podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Rostislavu Vorálkovi, Ph.D. za odborné vedení, konzultace, připomínky a cenné rady, které mi uděloval při zpracování této práci.

Abstrakt

Název: Výuka volejbalu v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách

Cíle: Cíl byl zaměřen na průzkum znalostí a zkušeností žáků ze základních a středních škol o sportovní hře volejbalu. Dílčím cílem bylo zjistit, jakým způsobem pedagogové vyučují volejbal v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách.

Metoda: V bakalářské práci se vyskytuje kvantitativní metoda. Data byla získána prostřednictvím anonymních dotazníků od pedagogů tělesné výchovy a žáků základních a střední škol.

Výsledky: Z výsledků vyplývá, že žáky základních i středních škol výuka volejbalu při hodině tělesné výchovy zajímá. Znalost volejbalových pravidel žáci prokázali na dostačující úrovni a učitelé tělesné výchovy vytváří optimální podmínky pro výuku volejbalu během tělesné výchovy.

Klíčová slova: Tělesná výchova, vyučovací předmět, žák, učitel, Rámcový vzdělávací program.

Abstract

Title: Teaching volleyball in physical education classes at the primary and secondary school

Aims of work: The aim of this thesis was primarily focused on student's knowledge and experience with volleyball at primary and secondary school. A secondary aim was to find out what is the way the teachers teach volleyball.

Methodology: The bachelor thesis was written based on the quantitative method. All data were obtained through anonymous questionnaires from physical education teachers and primary and secondary school students.

Results: The results show that students from primary and secondary schools are interested in studying volleyball in a physical education class. Students have demonstrated knowledge of volleyball rules at a sufficient level and teachers have demonstrated optimal conditions for teaching volleyball in a physical education class.

Key words: Physical education, school subject, student, teacher, framework education programme.

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE.....	10
2.1	CHARAKTERISTIKA VOLEJBALU.....	10
2.2	STRUČNÁ PRAVIDLA VOLEJBALU.....	11
2.2.1	Hrací plocha.....	11
2.2.2	Složení družstva.....	11
2.2.3	Zisk bodů, vítězství v setu a utkání.....	12
2.3	HERNÍ ČINNOSTI A SYSTEMATIKA VOLEJBALU.....	13
2.3.1	Herní činnost jednotlivce.....	13
2.3.1.1	Nahrávka.....	13
2.3.1.2	Přihrávka.....	14
2.3.1.3	Vykrývání.....	16
2.3.1.4	Blokování.....	17
2.3.1.5	Útočný úder.....	18
2.3.1.6	Podání.....	19
2.3.2	Herní kombinace.....	21
2.3.3	Systemy hry.....	23
2.4	VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY.....	24
2.4.1	Rámcové vzdělávací programy.....	24
2.4.2	Výuka volejbalu v rámci RVP pro základní vzdělání.....	24
2.4.3	Výuka volejbalu v rámci RVP pro střední odborné vzdělání.....	24
2.5	TĚLESNÁ VÝCHOVA.....	25
2.6	SPORTOVNÍ HRY.....	26
2.7	VÝUKA VOLEJBALU V HODINÁCH TĚLESNÉ VÝCHOVY.....	28
2.8	DIDAKTICKÉ METODY V NÁCVIKU VOLEJBALU.....	30
2.8.1	Metoda celostní.....	30

2.8.2	Metoda analyticko - syntetická	30
2.8.3	Metoda synteticko - analytická	30
2.9	DIDAKTICKÉ FORMY V NÁCVIKU VOLEJBALU	31
2.9.1	Metodicko-organizační formy	31
2.9.1.1	Průpravná cvičení	31
2.9.1.2	Herní cvičení	32
2.9.1.3	Průpravné hry	32
2.10	ROLE UČITELE.....	33
2.10.1	Hlavní role při výuce tělesné výchovy	33
2.10.2	Hlavní povinnosti při výuce volejbalu.....	33
3	CÍLE A ÚKOLY PRÁCE, HYPOTÉZY	35
3.1	Cíl práce	35
3.2	Úkoly práce	35
3.3	Hypotézy	35
4	METODIKA PRÁCE	36
4.1	Popis průzkumného souboru	36
4.2	Použité metody.....	36
4.3	Sběr dat.....	37
5	VÝSLEDKY A DISKUSE	38
5.1	Výsledky žáků ze základních a středních škol.....	38
5.2	Výsledky pedagogů tělesné výchovy ze základních a středních škol	51
6	ZÁVĚR	64
7	SEZNAM LITERATURY	65
8	PŘÍLOHY	71

1 ÚVOD

Výuka volejbalu na základních a středních školách probíhá různými způsoby pod vedením pedagogů. Zájem o volejbal jako sportovní hry nebo úroveň vědomostí ohledně volejbalových pravidel jsou odlišné. Z vlastních zkušeností na absolvované základní a střední škole nebyl volejbal žáky zařazován do oblíbených sportovních her. Žáci se častěji zajímali o jiné sportovní hry nebo jiné sportovní odvětví. Nejpravděpodobněji z důvodu, že volejbal je zařazován mezi nejobtížnější technické sportovní hry a při nedostatečných herních zkušenostech je hra často zastavována a není plynulá jako jiné sportovní hry - například fotbal, florbal nebo basketbal.

Z tohoto důvodu mým hlavním cílem bylo zjistit a porovnat vědomosti a zkušenosti žáků ze základních a středních škol o sportovní hře volejbalu, zda se žáci zajímají o volejbal vyučovaný v hodině tělesné výchovy, a jakou úroveň vědomostí prokazují ve volejbalových pravidlech. Dílčím úkolem této práce bylo zjistit a porovnat, jakým způsobem pedagogové vyučují volejbal v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách.

Doufám, že tato práce bude nápomocná budoucím učitelům tělesné výchovy.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

2.1 CHARAKTERISTIKA VOLEJBALU

Volejbal je populární sport, jehož realizace může být uskutečněna ve vnitřním i venkovním prostředí. Při hře volejbalu hráči používají k zasažení míče především ruce a paže. Hráči míč podle pravidel nemohou chytit ani nést. Volejbal vyžaduje základní vybavení – volejbalový míč, volejbalovou síť, chrániče na kolena, pohodlný oděv a sportovní obuv. Volejbal je týmová, nekontaktní hra, tudíž hráči nemají mezi sebou fyzický kontakt. (Crossingham, Dann. 2000)

Volejbal je síťová sportovní hra, jejímž hlavním úkolem je ovládnutí společného předmětu - míče. Hráči se snaží dopravit míč přes síť k soupeřům takovým způsobem, aby získali bod. Součástí každé sportovní hry je utkání, ve kterém se porovnávají výkony obou soupeřících družstev, popřípadě výkon jednotlivých hráčů. Cílem utkání pro obě družstva je dosažení vítězství. Každé utkání je tvořeno sety, a ty jsou tvořeny rozehrami. Rozehra začíná od podání, neboli od okamžiku úderu do míče až do doby, kdy je míč mimo hru. Rozehra se rozděluje na úseky, které se rozlišují podle toho, zdali má družstvo míč na své straně hřiště nebo zdali má míč soupeřící družstvo. Nejmenší část v setu je zastoupena herní situací. Herní situace závisí na předchozí činnosti hráčů obou družstev. (Buchtel, 2005)

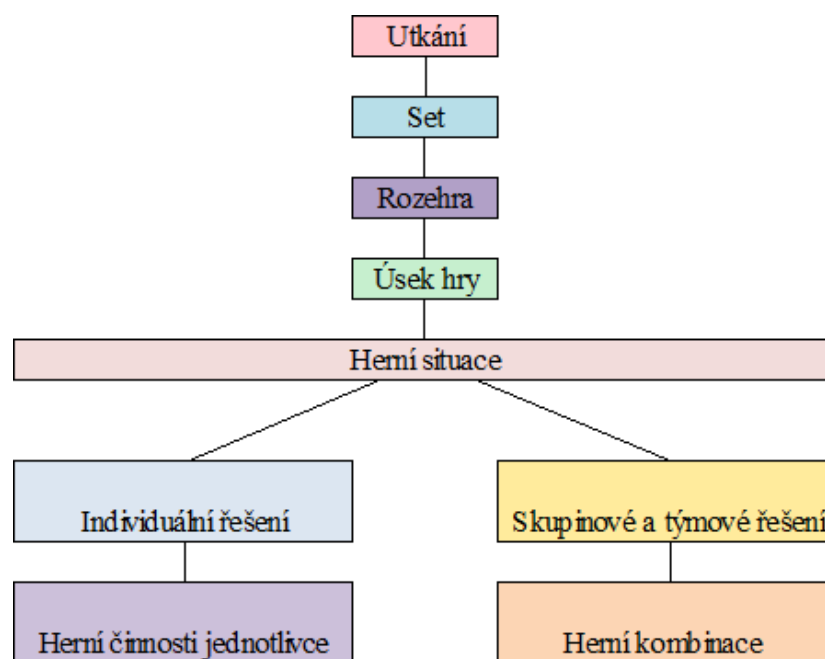

Schéma č. 1- Členění děje volejbalového utkání (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)

2.2 STRUČNÁ PRAVIDLA VOLEJBALU

2.2.1 Hrací plocha

Ve volejbalu se na hřišti nachází dvě družstva, jejichž prostor je oddělen volejbalovou sítí. Výška sítě se mění s ohledem na ženský nebo mužský volejbal. Síť je napnutá tak, že její horní hrana dosahuje nad zem 2,24 metru v ženském utkání a 2,43 metru v mužském utkání.

Hřiště je obdélníkového tvaru o rozměrech 18x9 metrů a je rozděleno na dvě čtvercové poloviny střední čarou. Hřiště jsou vymezena dvěma postranními a dvěma koncovými čarami. V každém poli se nachází útočná čára, jejíž zadní okraj vede 3 metry od střední čáry a označuje přední zónu. Nad postranními čarami jsou na síti pevně připevněné anténky, které ohraničují prostor přeletu míče.

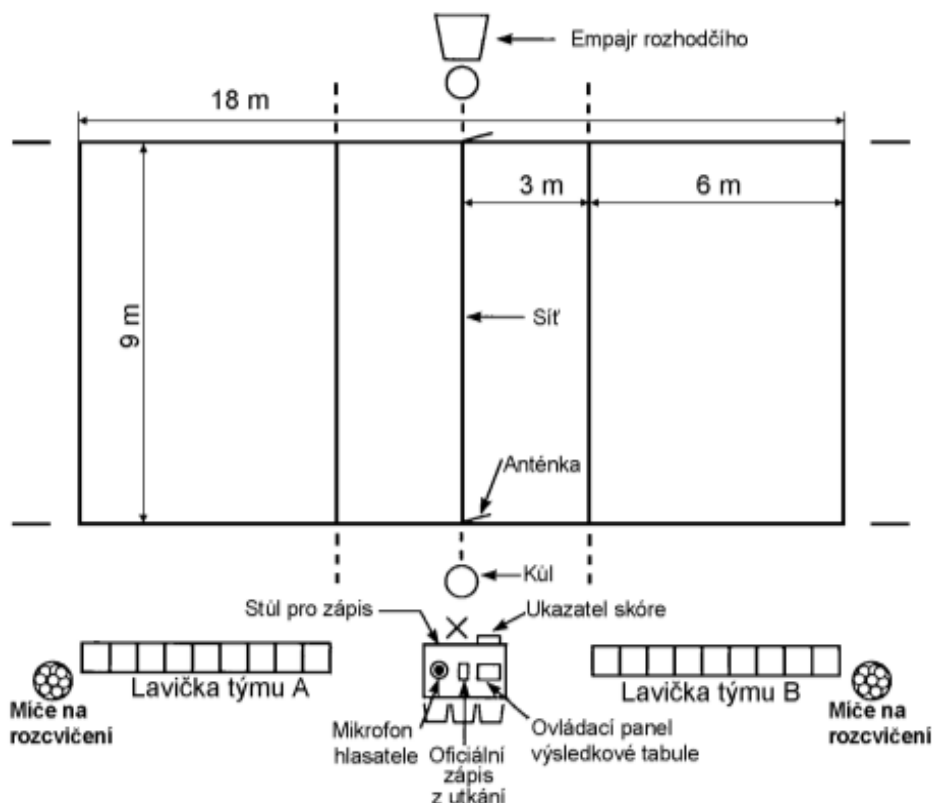

Schéma č. 2 - Volejbalové hřiště (Císař, 2005)

2.2.2 Složení družstva

Na hřišti se musí nacházet vždy šest hráčů každého družstva. Pro utkání je družstvo složeno maximálně z 12 hráčů. Vyjma hráčů se družstvo skládá z trenéra, nejvýše dvou asistentů trenéra, fyzioterapeuta a lékaře.

2.2.3 Zisk bodů, vítězství v setu a utkání

Družstvo může získat bod třemi způsoby:

- a) Míč úspěšně dopadne do soupeřova pole
- b) Družstvo soupeře se dopustí chyby
- c) Družstvu soupeře je udělen trest

Set vyhrává družstvo, které první získalo 25 bodů s rozdílem minimálně 2 bodů. Celé utkání vyhrává družstvo, které vyhrálo tři sety. Při nerozhodném stavu 2:2 se rozhodující pátý set hraje do 15 bodů s rozdílem nejméně 2 bodů.

Pravidla dostupná z: <http://www.cvf.cz/rozhodci/pravidla/pravidla-volejbalu-2017-2021-2981.html>

2.3 HERNÍ ČINNOSTI A SYSTEMATIKA VOLEJBALU

Herní úkoly ve volejbalu jsou řešeny herními činnostmi, jejichž součástí je souhrn teoreticky možného jednání hráčů ve hře, z hlediska jednotlivců, skupin hráčů i celého družstva. Obsah volejbalu je složen z herních činností jednotlivce, herních kombinací a systémech hry. (Kobrlé, 1974)

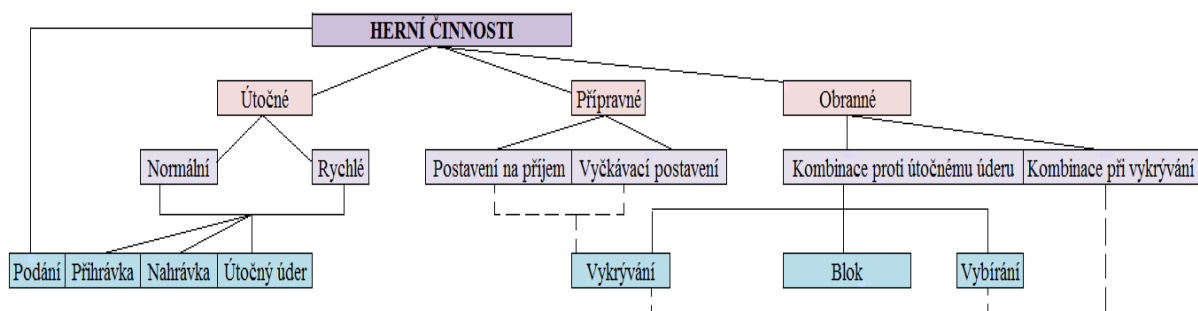

Schéma č. 3 - Struktura herních činností ve volejbalu (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)

2.3.1 Herní činnost jednotlivce

Herní činnost jednotlivce je činnost, vytvářející komplexní pohyby s míčem i bez míče na základě myšlenkových procesů. Těmi se hráč řídí při řešení hlavních situací ve vztahu k ostatním spoluhráčům i protihráčům. Herní činnost jednotlivce se rozděluje na dvě stránky – technickou a taktickou. Součástí technické stránky je provedení pohybové činnosti, zatímco součástí taktické stránky je výběr a realizace optimálního řešení herní situace. Obě stránky spolu souvisí, tudíž je neoddělujeme a mluvíme vždy o technicko – taktické stránce. Technickou stránku můžeme nazvat jako podmiňující a taktickou jako určující. Do herních činností jednotlivce zařazujeme – **nahrávku, přihrávku, vykrývání, blokování, útočný úder a podání.** (Buchtel, 2017)

2.3.1.1 Nahrávka

Nahrávku můžeme definovat podle Císaře (2005) jako odbití míče s dostatečnou rychlostí ke zvolenému smečaři tak, aby mohl provést útočný úder. Nahrávka je druhé odbití, které následuje po přihrávce. Nejčastěji se při nahrávce používá odbití obouruč vrchem, méně častěji odbití obouruč spodem.

Nahrávku rozděluje Buchtel (2005):

- a) Podle způsobu odbití – na místě, po pohybu, ve výskoku, v pádu
- b) Podle směru letu míče – nahrávka před sebe, nahrávka za sebe
- c) Podle výšky a rychlosti letu míče – dlouhou vysokou před sebou, krátkou rychlou, rychlou nad sebe
- d) Podle toho, který hráč nahrávku provádí – nahrávka nahrávače, nahrávka vbíhajícího nahrávače, nahrávka od kteréhokoli hráče

2.3.1.2 Příhrávka

Příhrávka je první odbití míče ve vlastním poli po podání nebo po útoku soupeře. Hlavním úkolem příhrávky je odbít míč ke spoluhráči pro další zpracování, nejčastěji k nahrávání na útok. V souvislosti s příhrávkou se užívá pojem vybírání. Hlavním úkolem vybírání je zabránit míči, aby dopadl do hřiště, příhrávku můžeme charakterizovat jako snahu o rozehrání protiútok. (Císař, 2005)

Příhrávku rozděluje z hlediska technicko - taktické stránky podle Buchtela (2005):

- a) Podle způsobu odbití – **odbití obouruč spodem, odbití obouruč vrchem**
- b) Podle herní situace – příhrávka po podání, příhrávka v průběhu hry
- c) Podle směru letu míče – příhrávka na nahrávače, příhrávka na vbíhajícího nahrávače, příhrávka k útočnému úderu

Odbití obouruč vrchem

Základem pro techniku odbití obouruč vrchem vychází ze střehového postavení. Nohy jsou rozkročeny a pokrčeny. Trup je vzpřímený, hlava zvednutá a oči neustále sledují míč. Paže jsou pokrčeny a lokty mírně od sebe. Pohyb těla začíná od nohou k trupu v momentu před odbitím míče. Činnost paží začíná v průběhu, kdy se dolní končetiny napínají v kolenou. Těsně před kontaktem s míčem se paže pokrčí. Lokty se nachází v úrovni ramen a ruce jsou blízko obličeje. Ruce jsou v zápěstí zvráceny, dlaně a prsty připomínají košíček (obrázek č. 1). V momentu, kdy jsou ruce v kontaktu s míčem, jsou prsty lehce zvráceny a míč je tímto ztlumen. Články prstů jsou posledním místem, kde se míč dotkne. Dlaně se míče nedotýkají. Ukazovák je jedním z důležitých prstů, který zaručuje správnou techniku odbití. Paže po odbití míče se napínají do úplného propnutí. (Haník, Němec, Tlstovičová, Novák, 2008)

Obrázek č. 1 - Volejbalový košík (WikiHow)

Odbítí obouruč spodem

Výchozí postoj je stejný jako u odbítí obouruč vrchem. Pohyb vychází ze střehového postoje (obrázek č. 2). Chodidla jsou v širším postavení než u odbítí obouruč vrchem - vzniká tak lepší stabilita a rovnováha. Před odbitím míče se nohy napínají v kolenou, paže jsou napnuté v loktech. Ruce se spojí takovým způsobem, že malíkové hrany se dotýkají a palcové části se naopak vzdalují. Lokty se nachází co nejdál od těla. Paže jsou vytočeny vnitřní stranou předloktí nahoru. Míč dopadá na napnuté paže na horní polovinu předloktí. Pohyb paží proti míči je minimální nebo žádný, ten provádí dolní končetiny. Odhad letu míče je složitější než u odbítí obouruč vrchem. (Haník, Němec, Tlstovičová, Novák, 2008)

Nejdříve se vyučuje odbítí obouruč vrchem, později obouruč spodem. Jednou ze složek provedení správné techniky je i dostatečná síla v dolních končetinách. (Haník, Němec, Tlstovičová, Novák, 2008)

Obrázek č. 2 - Střehový postoj (WikiHow)

2.3.1.3 Vykrývání

Podle Buchtela (2017) představuje vykrývání výběr a zaujetí nejvhodnějšího postavení hráče pro úspěšné řešení herní situace. Součástí vykrývání je včasné přemístění hráče po prostoru. Úkolem je zaujetí nižšího postoje a koncentrace pozornosti na daný zásah.

Buchtel (2005) rozděluje vykrývání:

- a) Vzhledem k herní situaci – vybírání míče letící od soupeře, vybírání míče letící od spoluhráče
- b) Způsoby vybírání – odbití jednoruč spodem, odbití obouruč spodem, jiný způsob – například nohou, hrudí, hlavou, předloktím
- c) Způsoby se mohou provádět na místě, po pohybu, v postoji, v pádu, ve výskoku

Podle Haníka a kol. (2014) charakterizujeme vybírání jako odbití míče po útoku či bloku soupeře. Z hlediska hry rozdělujeme vybírání:

- a) Vybírání tvrdého útoku soupeře
- b) Vybírání ulívky soupeře
- c) Vybírání odražených míčů od bloku soupeře
- d) Vybírání odražených míčů od vlastního bloku
- e) Vybírání odražených míčů od vlastních spoluhráčů

Dalším nezbytným předpokladem pro úspěšné vykrývání je správná pádová technika a nebát se upadnout. (Haník a kol., 2014)

Haník a kol. (2014) rozděluje pády na různé techniky:

- a) Převal stranou
- b) Převal vpřed
- c) Rybička
- d) Placka

2.3.1.4 Blokování

První organizovanou obranu ve volejbalu nazýváme blokem. Hlavním úkolem bloku je vytvořit účinnou zadržku nad sítí takovým způsobem, který zablokuje přelet prudce směřovaného míče do hřiště. Smyslem bloku není za každou cenu zablokovat míč, aby se blokující pohybovali do stran ve snaze zachytit míč. Takové chování by mohlo zapříčinit nestíhání reakce vykrývajících hráčů v poli. (Císař, 2005)

Úkoly při bránění určitého prostoru nad sítí rozdělujeme podle Kaplana (1999):

- a) Zabránit přeletu míče do vlastního pole
- b) Srazit míč do pole soupeře
- c) Jistit určitý prostor vlastního pole ve směru útoku soupeře

Z hlediska technicko - taktické stránky rozdělujeme blok podle Buchtela (2005):

- a) Podle polohy rukou
- b) Podle počtu hráčů – jednoblok, dvojblok, trojblok

Pro zvládnutí správného provedení bloku podle Císaře (2005) jsou především činnosti:

- a) Základní postoj – hráč stojí čelem do pole soupeře, hmotnost těla je na přední části chodidel, držení rukou v přípravné pozici
- b) Přesun k místu blokování
- c) Výskok a jeho načasování
- d) Vedení paží a práce rukou nad sítí – paže jsou vedeny vzhůru šikmo vpřed, prsty jsou roztaženy
- e) Dopad

2.3.1.5 Útočný úder

Útočný úder charakterizujeme podle Kaplana (1999) jako odbití míče do pole soupeře během rozehry. Nejčastěji se útočný úder provádí jednou rukou ve výskoku s cílem získání bodu nebo znemožnění soupeři udržet míč v poli.

Varianty útočného úderu rozdělujeme podle Haníka a kol. (2014):

- a) Drajv
- b) Lob
- c) Zkrácený úder
- d) Ulívka s otevřenou rukou
- e) Vytlučení bloku - úder směřující do hřiště, úder směřující mimo hřiště
- f) Ulívka nahrávače

Z hlediska technicko - taktické rozeznáváme útočný úder podle Buchtela (2005):

- a) Podle způsobu odbití
- b) Podle polohy těla vzhledem k rovině sítě - čelně k síti, bočně k síti, s otočkou
- c) Podle křivky a rychlosti letu míče - smeč, drajv, lob
- d) Podle činnosti, která útočnému úderu předchází – útočný úder po nahrávce u sítě, po nahrávce z pole, po přihrávce, po míči letícím od soupeře, po míči odraženém vlastním blokem
- e) Vzhledem k soupeřově obraně na síti - útočný úder bez bloku, proti bloku – vyhnutí se bloku, vytlučení bloku, smečování přes blok

Nejdůležitější aspekty při provedení útoku podle Císaře (2005):

- a) Rozběh - cílem je docílit maximálního výskoku z čtyř krokového nebo tříkrokového rozběhu - nejdůležitější je poslední dvojkrok
- b) Odraz - správné načasování rozběhu a odrazu
- c) Práce paží - synchronizace švihů paží vpřed s odrazem
- d) Útočný úder - nápřah paže - pohyb ramene vpřed, pohyb paže vzhůru a vpřed, předloktí nahoru vpřed, ruka dopadá na míč s rozprostřenými prsty
- e) Dopad

2.3.1.6 Podání

Podle Buchtela (2005) každá rozehra začíná podáním neboli odbitím míče do soupeřova pole předepsanými pravidly.

V současné době podání není pouhým zahájením hry, ale prvním útokem družstva. Musí vytvářet dostatečný tlak na soupeře, který můžeme charakterizovat podle Císaře (2005):

- a) Krátká doba letu
- b) Rychlost a rotace míče nebo nepravidelnost jeho letu
- c) Umístění – volba cíle podání

Podle Císaře (2005) rozdělujeme podání na tyto druhy:

- a) Spodní podání v čelním postavení
- b) Vrchní podání s horní rotací v čelním postavení
- c) Plachtící podání v čelním postavení
- d) Podání ve výskoku neboli smečované podání

Haník a kolektiv charakterizují vybrané způsoby podání (2014) tímto způsobem:

- a) Vrchní rotované podání - používají hráči především v mládežnickém volejbalu
- b) Smečované podání - v současnosti nejvíce používané podání v mužských kategoriích z důvodu vysoké účinnosti, je náročnější na koordinaci než plachtící podání
- c) Plachtící podání ze stoje - používají především ženské kategorie, provedení je náročnější na vyvíjení větší síly, proto nelze použít s rozběhem
- d) Plachtící podání ve výskoku - používají ženské i mužské kategorie, technika je náročnější

Při prvním nácvičku podání se nejvíce setkáváme se **spodním podáním v čelním postoji a s vrchním čelním podáním.**

Spodní podání

Nejdůležitější body v technice ve spodním podání:

- a) Nadhoz míče před pravým bokem, levé chodidlo je předsunuto vpřed
- b) Rychlý pohyb paže podél těla
- c) Zasažení míče špetkou před pravým stehnem
- d) Dokončení pohybu úderové paže vpřed vzhůru (Císař, 2005)

Vrchní podání

Nejdůležitější body v technice ve vrchním podání:

- a) Optimální nadhoz (1m) do výše před rameno
- b) Správný nápřah ruky
- c) Zasažení míče zpevněnou dlaňovou částí ruky s roztaženými prsty
- d) Dokončení pohybu paže zaklopením zápěstím (Císař, 2005)

2.3.2 Herní kombinace

Herní kombinace je záměrná, časově i prostorově sladěná spolupráce skupin hráčů nebo celého družstva, jejichž součástí je řešení herního úkolu. Ve volejbalu má herní kombinace mimořádný význam z důvodu střídajících se a prolínajících se útočných a obranných kombinací, které jsou složeny z více nebo méně variant. Některé z nich jsou snadné a prosté a jiné zase nikoliv. Jejich užívání závisí především na technické všestrannosti hráče. (Kobrlé, 1974)

Při zvládnutí herních kombinací zmiňuje Příbramská (1989) i psychologickou připravenost hráčů. Herní kombinace rozděluje následovně:

Herní kombinace útočné plnící převážně úkoly útoku

- ✚ Bez signálu
- ✚ Na jednoduché signály
- ✚ Na složité signály

Herní kombinace plnící úkoly útoku i obrany

- ✚ S vyčkávacím postavením
- ✚ S postavením při podání soupeře

Herní kombinace obranné

- ✚ S postavením při vykrývání útočícího spoluhráče
- ✚ Postavení proti útoku soupeře
- ✚ S jednoblokem
- ✚ S dvojblokem
- ✚ Trojblokem

Herní kombinace podle Buchtela a kol. rozdělujeme (2011) na útočné, přípravné a obranné kombinace.

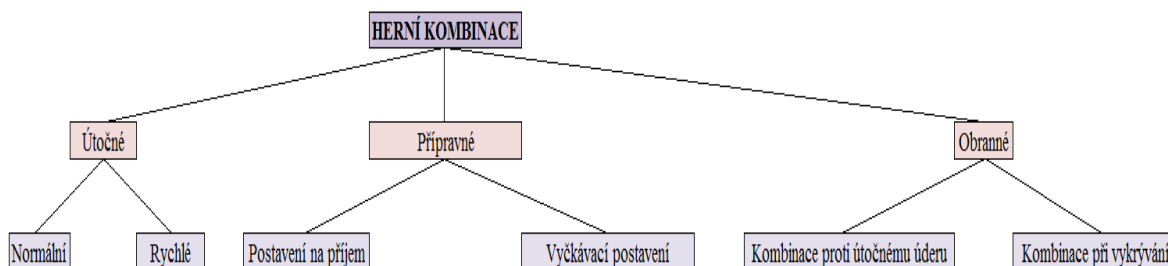

Schéma č. 4 - Dělení herních kombinací (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)

Útočné kombinace

Útočné kombinace rozdělujeme podle Buchtela a kol. (2011) viz ve schématu č. 4 na:

Útočné kombinace normální – Začíná příjmem podání nebo příjmem v rozežře, následuje tzv. normální nahrávka, která je zakončena útočným úderem.

Útočné kombinace rychlé – Začíná příjmem podání nebo příjmem v rozežře, následuje rychlá, nižší nahrávka, která je zakončena zvoleným druhem útočného úderu. Cílem družstva je provést takový způsob útočného úderu, který soupeř nečeká.

Útočné kombinace normální a rychlé se mohou provádět v postavení s nahrávačem u sítě nebo s vybíhajícím nahrávačem.

Přípravné kombinace

Součástí přípravné kombinace je postavení hráčů celého družstva. Úkolem je zabránit dopadu letícího míče od soupeře na zem nebo přesně přijmout a vytvořit tak podmínky pro efektivní ukončení útočného úderu. Přípravná kombinace zahrnuje jak úkoly obrany, tak útoku. Přípravné kombinace se mohou provádět v postavení na příjem podání, postavení na příjem v rozežře nebo vyčkávací postavení. (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)

Obranné kombinace

Hlavním úkolem obranné kombinace je zabránit přeletu míče od soupeře a získat bod prostřednictvím bloku. Obranné kombinace rozdělujeme na postavení proti útočnému úderu soupeře nebo postavení při vykrývání vlastního soupeře. Úkolem při postavení proti útočnému úderu soupeře je vytvořit obranu na síti jednoblokem, dvojblokem nebo trojblokem. Jednoblok se nejčastěji používá, když soupeř provede rychlý útočný úder a hráči se tak nestihnou seskupit v dvojblok nebo trojblok. Dvojblok se používá po normální vysoké nahrávce, kdy se hráči stihnou připravit na dvojblok. Trojblok se používá především ve vrcholovém volejbalu. Trojblok je pro obranu velmi užitečný, ale prostor za blokem se v tomto případě vykrývá pouze jedním hráčem a dva hráči zůstávají v zadní části pole. (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)

2.3.3 Systémy hry

System hry charakterizujeme jako způsob hry družstva v průběhu utkání nebo jeho části. Způsob hry je podmíněn složením družstva a rozmístěním hráčů v poli podle jejich specializace. System hry stanovuje možnosti použití útočných nebo obranných herních kombinací v souvislosti se zvládnutím herních činností jednotlivce. (Kobrlé, 1974)

2.4 VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

2.4.1 Rámcové vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy (RVP) tvoří závazná pravidla pro vytváření školních vzdělávacích programů (ŠVP) škol všech oborů v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělání. V zákoně jsou uvedeny pod č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání - Školský zákon. Rámcový vzdělávací program stanovuje především konkrétní cíle, formy, délku, povinný obsah, profesní profil, podmínky průběhu a ukončení vzdělání a zásady pro tvorbu ŠVP podle daného oboru vzdělání. Rámcový vzdělávací program dále stanovuje i nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví pro vzdělání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Národní ústav pro vzdělání. *Rámcové vzdělávací programy*. [on-line].[cit. 20. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>)

2.4.2 Výuka volejbalu v rámci RVP pro základní vzdělání

Výuka volejbalu spadá do sportovních her, které jsou součástí činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností. Tato činnost spadá pod vzdělávací oblast Člověk a zdraví. Ve výuce základů sportovních her na 1. stupni základní školy by se měla objevovat manipulace s míčem, pálkou nebo jiným herním náčiním s odpovídající velikostí a hmotností. Dále součástí výuky by měla být herní činnost jednotlivce, spolupráce ve hře, průpravné hry a utkání podle modifikovaných pravidel minisportů. Na 2. stupni základních škol si škola vybírá dvě sportovní hry, jejichž obsahem je herní činnost jednotlivce, herní kombinace, herní systémy a utkání podle pravidel žákovské kategorie. Výuka volejbalu na základní škole není povinná. (RVP ZV, 2017)

2.4.3 Výuka volejbalu v rámci RVP pro střední odborné vzdělání

Střední odborné školy, které jsou testovány v bakalářské práci, jsou součástí vzdělání s maturitní zkouškou obory kategorie M a L. V této kategorii vzdělání si škola vybírá dvě drobné a sportovní hry. Volejbal nemusí být povinně zařazován do tělesné výchovy na středních školách odborného vzdělání. (Národní ústav pro vzdělání. *RVP pro střední odborné vzdělání*. [on-line].[cit. 20. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-os>)

2.5 TĚLESNÁ VÝCHOVA

Podle RVP je tělesná výchova charakterizována jako vzdělávací obor. Tělesná výchova by měla rozvíjet vztah ke zdraví, upevňovat vztah k pohybu, rozvoji tělesné zdatnosti a posilovat zájem o další aktivity týkající se zvyšování zdraví a to jak v průběhu školní docházky, tak i v průběhu celého života. Výuka tělesné výchovy utváří dlouhodobé postoje k pohybu i ke každodenním praktickým návykům ve škole i mimo školu. Tělesná výchova by měla být ve školách podporována dalším vzděláním - například ve výživě, hygieně nebo bezpečnosti. Dvě hodiny tělesné výchovy týdně jsou povinné, ale nezajistí optimální pohybový rozvoj žáků. Je nutné využít další pohybové aktivity mimo školy. Výhodou tělesné výchovy je široké spektrum pohybových činností, které rozvíjí pohybové schopnosti a dovednosti. (Polívka, 2016)

Tělesná výchova ve školách se nejčastěji objevuje ve formě 2 hodin týdně, stanoveným RVP, ale některé školy vyučují tělesnou výchovu pouze 1 hodinu týdně v rozporu s minimálním požadavkem. (Fialová, Flemr, Marádová, Mužík, 2014)

Týdenní hodinová dotace tělesné výchovy (%)				
	1 hodina	2 hodiny	2-3hodiny	3a více hodin
ZŠ	2	45	45	8
SŠ	3	60	34	3
Celkem	2,50	52,50	39,50	5,00

Tabulka č. 1 - Týdenní hodinová dotace tělesné výchovy (Fialová a kol, 2014)

2.6 SPORTOVNÍ HRY

Sportovní hry jsou chápány jako činnost dvou soupeřů nebo družstev, kteří proti sobě bojují a snaží se zvítězit prostřednictvím převahou vstřelením branek nebo získáním většího počtu bodů. Při utkání musí jedinci dodržovat pravidla, která jsou hodnocena rozhodčími. (Choutka, 1971)

Cílem sportovních her je prokázat vysokou tělesnou zdatnost, duševní pohodu a dosáhnout určitého výkonu. Jejich součástí je formovat sociální vztahy – zařadit lépe do kolektivu i ty žáky, kteří mají nějaký hendikep. (Hrabinec a kol., 2017)

Podle Hrabice a kol. (2017) se v základních školách ve sportovních hrách setkáváme s následujícím obsahem učiva:

- a) Manipulace s míčem, pálkou nebo jiným herním náčiním s ohledem na velikost a hmotnost
- b) Herní činnost jednotlivce
- c) Spolupráce ve hře
- d) Průpravné hry
- e) Utkání podle zjednodušených pravidel minisportů

Dále Tůma a Tkadlec (2004) rozdělují sportovní hry na 3 skupiny – brankové, síťové a pálkovací.

V brankových hrách se body získávají dopravením společného předmětu do branky, koše nebo do bodovacího území. Hrací plocha je pro oba soupeře shodná. Herní úkoly - útok - provádí to družstvo, která má v držení společný předmět, tudíž body se získávají pouze v útoku. Doba trvání je časově omezena. Jsou to sportovní hry - například fotbal, florbal, basketbal, lední hokej, házená.

V síťových hrách se body získávají dopravením společného předmětu do soupeřova pole nebo takovým způsobem, že společný předmět není soupeř schopen vrátit zpět. Soupeři se nacházejí na oddělených hracích plochách. Herní úkoly - útok i obranu - provádí současně družstvo, které má v držení společný předmět. Doba trvání utkání je podle zisku určitého počtu bodů v setech. Jsou to sportovní hry - například volejbal, tenis, badminton.

V pálkovacích hrách se body získávají přeběhem všech met do cílového prostoru. Hrací plocha pro oba soupeře je shodná. Bránící družstvo se nachází v plném počtu na ploše a útočící družstvo vstupuje do hry postupně. Herní úkoly - obranu - provádí to družstvo, která má v držení společný předmět. Doba trvání utkání je závislá na počtu směn. Jsou to sportovní hry například baseball a softball.

Sportovní hry se v současnosti staly nejvíce používané v hodinách tělesné výchovy z důvodu velkého výběru. Mezi nepoužívanější hry se považuje florbal, fotbal a volejbal. Mezi nejméně preferované zařazujeme rugby, softball, ringo nebo házená. Některé sportovní hry pedagogové tělesné výchovy zařazují spíše jako doplněk, například ringo a házenou. (Fialová, Flemr, Marádová, Mužík, 2014)

Obsahová náplň ve sportovních hrách (%)				
Obsah	Vůbec ne	Jako doplněk	Preferovaný obsah	Většina náplně tělesné výchovy
Basketbal	1	8	14	1
Frisbee	22	36	19	0
Florbal	4	11	58	1
Fotbal	7	21	51	2
Házená	30	38	30	0
Přehazovaná	12	21	49	0
Ringo	31	40	24	0
Rugby	67	29	4	0
Softbal	33	38	27	0
Volejbal	6	16	55	3
Ostatní	6	42	48	0

Tabulka č. 2 - Obsahová náplň ve sportovních hrách (Fialová a kol., 2014)

2.7 VÝUKA VOLEJBALU V HODINÁCH TĚLESNÉ VÝCHOVY

Volejbalové dovednosti zařazujeme do otevřených dovedností, které jsou charakterizovány nepředvídatelným a proměnlivým prostředím. Hráč kontroluje pohyb pouze částečně, tím se liší například od atletiky nebo gymnastiky, jejichž dovednosti jsou zavřené a kontrola pohybu je maximální. Rozdíl mezi otevřenými a zavřenými dovednostmi se promítají v přístupu učení. (Haník, Němec, Tlstovičová, Novák, 2008)

Při začátku první výuky volejbalu není snahou pedagoga učit finální techniky, ale zajistit zvládnutí zásahu míče neboli zaměřit se na koordinaci těla žáka. Zdůrazňovat cit pro míč, ale také cit pro vlastní tělo. Při hodině podporovat spontánní aktivity například přehazovanou, vybíjenou nebo zařadit pouze házení a chytání míče. Dále využívat i průpravné hry s upravenými podmínkami i při technické nevybavenosti žáka (Haník, Němec, Tlstovičová, Novák, 2008)

Dvořáková, Engelthalerová a kol. (2017) charakterizují výuku volejbalu na 1. stupni základní školy v následujícím pořadí:

- a) Návčik házení a chytání
- b) Návčik odbití míče vrchem po vlastním nadhozu
- c) Návčik spodního odbití
- d) Průpravné hry a utkání s modifikovanými pravidly
- e) Přehazovaná
- f) Minivolejbal

Výuka volejbalu na 2. stupni základních škol se nejvíce provádí v 8. a 9. třídě, z důvodu náročnosti na pohybové dovednosti, techniku, taktiku a pravidla. Důležité je, aby učitel dostatečně vysvětlil pravidla a jejich dodržování v průběhu hry, aby žáci dodržovali správné provedení techniky – příjem, podání, útočný úder, blok atd. Pro zjednodušení na začátku hry je vhodné zařadit přehazovanou a postupně přidávat volejbalové prvky. Žáci mají tendenci odehrát první odbití míče hned na soupeřovo pole, proto je vhodné zadat žákům pravidlo dvou a více nahrávek v poli než míč odehrají na soupeře. Pro nacvičování průpravných cvičení ve volejbalu je důležité materiální vybavení školy. Důležité je vlastnit několik volejbalových míčů, síť, dostatečný prostor a dostatečný počet žáků – minimálně 4. Žáci by měli být vhodně oblečení a vhodně obuti, aby se předešlo úrazům při nárazu dolních končetin.

Další časté zranění je zranění prstů. Nejlépe tomu předejdeme vysvětlením správné techniky při odbíjení míče. Žák by měl být seznámen s bezpečností a správně reagovat na pomoc při zranění spolužáků. (Hrabinec a kol., 2017)

Volejbal má ve školní tělesné výchově určitá specifika oproti jiným sportovním hrám, především v úrovni dovedností v herních činnostech. Každá chyba v technice provedení je příčinou přerušení hry nebo zhoršení podmínek pro spoluhráče. Kolektivní spoluúčast ve volejbalu je dána pravidly hry – pravidelné střídání v odbíjení v určitém počtu doteků. Podmínky interakce hráčů se mění s ohledem na úspěšnost jednotlivých odbítí, ale závisí i na úrovni soupeřícího družstva. Například hráč soupeřícího družstva musí provést podání, aby byla hra zahájena, a hráč na opačné straně musí pokračovat přihrávkou. Obtížnější podání vytváří i obtížnější podmínky pro zpracování a pokračování ve hře. Pro pedagoga tělesné výchovy je složité udržet aktivitu žáků při opakujících se chybách a nezdarech v průběhu hry. Didaktický systém učiva ve volejbalu je především zaměřen na nácvik základních způsobů odbíjení – odbíjení obouruč vrchem, odbíjení obouruč spodem a spodní podání. Tyto herní činnosti jednotlivce podle Kaplana a Buchtela (1987) můžeme využít při:

- a) Průpravných herních cvičení
- b) Upravené a průpravné hry
- c) Hry v menších skupinách

Důležité je postupovat v hodině tak, že hodina obsahuje nácvik a zdokonalování potřebných herních činností a vlastní hru. Čas věnovaný hře by měl být delší v každé druhé hodině. Například v první hodině 50 – 70% nácvik a 50 -30 % hra. V druhé hodině 25 -50 % nácvik a 75 – 50 % hra. (Kaplan, Buchtel, 1987)

2.8 DIDAKTICKÉ METODY V NÁCVIKU VOLEJBALU

Při nácviku se používají různé didaktické metody a formy. Ve volejbalu se nejvíce využívají metody založené na vztahu k celku a části. Tyto metody nazýváme: celostní, synteticko - analytickou a analyticko – syntetickou. (Kaplan, Buchtel 1987)

Císař (2005) využívá při tréninku volejbalu převážně dvě metody – metodu celostní a metodu analyticko – syntetickou.

2.8.1 Metoda celostní

V této metodě žák po předvedení provádí celou dovednost – například podání, přihrávku nebo útočný úder. Tato metoda je pro žáky zábavnější z důvodu, že se dovednost naučí rychleji. Využívá se především u talentovaných a pohybově vybavených jedinců. (Císař, 2005)

Podle Buchtela a Kaplana (1987) se metoda celostní používá pro nácvik jednoduchých herních činností jednotlivce a jednoduchých taktických úkolů.

2.8.2 Metoda analyticko - syntetická

Pokud metoda celostní postupuje pomalu a žáci ji neovládají, učitel může použít metodu analyticko – syntetickou. (Kaplan, Buchtel 1987)

V této didaktické metodě se pohybová dovednost rozdělí na dílčí části, které se nacvičují samostatně a po jejich zvládnutí se spojí v celek. Tato metoda je delší než metoda celostní. Při tréninku žáků s průměrnou pohybovou dovedností pomůže analyticko – syntetická metoda naučit herní dovednosti na takové úrovni, aby žáci zvládali hrát volejbal na rekreační úrovni. Analyticko – syntetická metoda pomůže u žáků vybudovat potřebné pohybové struktury, než začne učení konkrétních dovedností. (Císař, 2005)

2.8.3 Metoda synteticko - analytická

Synteticko – analytická metoda je kombinace celostní a analyticko – syntetické metody. Využíváme ji při nácviku složitějších pohybových struktur a herních činností. Tato metoda se více používá u žáků, kteří mají větší zájem o volejbal a jsou více pohybově talentovaní. (Kaplan, Buchtel, 1987)

2.9 DIDAKTICKÉ FORMY V NÁCVIKU VOLEJBALU

Didaktické formy používáme k uspořádání vnějších podmínek, které umožňují efektivní řízení tréninkového procesu a které zajišťují plnění určitých cílů. Vzhledem k rozmanitým funkcím a možnostem didaktické formy dělíme do tří skupin – **metodicko-organizační formy**, sociálně interakční formy a formy organizační. (Dobry, 1988)

2.9.1 Metodicko-organizační formy

Psotta a Velenský (2005) rozdělují metodicko-organizační formy na **průpravná cvičení (PC)**, **herní cvičení (HC)** a **průpravné hry (PH)**.

Pro odlišení jednotlivých typů metodicko-organizačních forem jsou:

- a) Přítomnost či nepřítomnost soupeře
- b) Míra proměnlivosti herně situačních podmínek

Kombinace těchto kritérií lze rozdělit do pěti typů metodicko-organizačních forem, které jsou znázorněny v tabulce č. 3. (Psotta, Velenský, 2005)

Metodicko-organizační formy	PC I	PC II	HC I	HC II	PH
Bez soupeře					
Se soupeřem					
V předem určených podmínkách					
V náhodně proměnlivých podmínkách					
V celistvých náhodně proměnlivých podmínkách					

Tabulka č. 3 - Charakteristika metodicko-organizačních forem (Dobry, 1988)

2.9.1.1 Průpravná cvičení

Průpravná cvičení obsahují zjednodušené podmínky s cílem osvojování si dovedností v herních činnostech – technika, taktika. Průpravné cvičení rozdělujeme na cvičení I. typu a II. typu. V I. typu žáci provádí herní činnosti v relativně neměnném prostředí. V II. typu se herní činnosti provádí v proměnlivých situačních podmínkách. V průpravném cvičení se nenachází soupeř. Cvičení můžeme provádět ve dvojici, trojici v kruhu ve čtverci atd. Cvičení nemusí probíhat na volejbalovém hřišti, pokud při cvičení nebudeme potřebovat volejbalovou síť. Můžeme cvičit například na travnatých nebo antukových hřištích. (Psotta, Velenský, 2005)

Příklad:

- ✚ I. typ - Hráč odbíjí míč jednoruč vrchem na místě o stěnu po vlastním nadhozu
- ✚ II. typ - Hráč odbíjí míč po vlastním nadhozu jednoruč vrchem ve výskoku na druhého hráče. Druhý hráč míč chytá a dělá to samé. Hráči stojí proti sobě 5m. (Buchtel, 2005)

2.9.1.2 Herní cvičení

V herním cvičení se na rozdíl od průpravných cvičení vyskytuje soupeř. Herní cvičení osvojuje taktické řešení herních situací v útočné i obranné fázi. V herním cvičení I. typu jsou podmínky neměnné. Herní situace jsou kontrolované učitelem, ale jsou kladeny vyšší nároky na zpracování vizuálních informací o měnících se prostorových vztazích mezi hráči. V II. typu se poté nachází podmínky jako náhodně proměnlivé. Učitel nedává žákům přesné informace pro řešení herní situace. Herní situace vznikají neočekávaně, tím pádem jsou kladeny vyšší nároky na zrakové vnímání, rozpoznávání a rozhodování o výběru pohybové odpovědi. (Psotta, Velenský, 2005)

Příklad:

- ✚ I. typ - Hráči přihrávají do zóny 2 a 4 – střídavě. Nahrávači míč zpět nahrávají, z nichž je míč smečován. Hráči smečují na vyznačená místa – žíněnka/kužel.
- ✚ II. typ - V poli se nachází dva blokaři, kteří střídavě blokují směr útoku. Na druhé straně hřiště smečař smečuje tím směrem, kde není blokař. (Buchtel, 2005)

2.9.1.3 Průpravné hry

V průpravných hrách stejně jako v herním cvičení se nachází soupeři. Průpravná hra přináší souvislý herní děj a podněty pro osvojování taktických dovedností. Průpravné hry obsahují především soutěžní cvičení. Je důležité tyto hry zařazovat, aby volejbal po děti představoval i zábavu. Zařazují se, i když hráči nezvládají správnou techniku. (Psotta, Velenský, 2005)

Příklad: Dlaňový tenis

- ✚ Hřiště je v polovině rozděleno sítí. Hráči odbíjí míč jednou rukou spodem, jako tenisovou raketou. Míč směřující vpravo odbíjejí hráči pravou rukou, míče jdoucí vlevo odbíjejí hráči levou rukou. (Císař, 2005)

2.10 ROLE UČITELE

2.10.1 Hlavní role při výuce tělesné výchovy

Výuka tělesné výchovy nese odpovědnost za výuku dovedností, které žáci budou potřebovat během tělesných aktivit i mimo tělesnou výchovu po celý život. Pokud žák není přesvědčen o svých schopnostech zejména ve vyšších ročnících, je méně nakloněn účastnit se skupinových pohybových aktivit ze strachu, selhání a výsměchu. Mezi nejdůležitější úlohu pedagoga tělesné výchovy patří motivace a povzbuzení dětí k pohybové aktivitě. Existuje několik způsobů jak toho dosáhnout, například propagací skupinových aktivit, rozdávání domácích úkolů k fyzické aktivitě, tedy dosáhnout zájem o pohybové činnosti i mimo školu. Skupinové aktivity jsou organizované rekreační sporty - taneční kurzy, gymnastické programy nebo bojová umění. Dalším způsobem jak propagovat sport je pomocí nástěnky, školního webu nebo brožury. Další úlohou učitele je chvála za účast. Povzbuzení je jednoduchý způsob, jak podpořit žáka v pohybové činnosti. Chválit žáky za hru může znít trochu zvláštně, ale pro generaci, která zažívá minimální fyzickou aktivitu je nutné. Při vytvoření dostatečné motivace u žáků je i být dobrým příkladem. Učitel by měl vysvětlit žákům, jak fyzická aktivita zapadá do života a jakou vysokou váhu pohybová činnost má. (Rink, Hall, Williams, 2010)

2.10.2 Hlavní povinnosti při výuce volejbalu

Mezi hlavní povinnosti učitele při výuce volejbalu je zajistit bezpečné prostředí. Výuka volejbalu představuje určité riziko, za které je učitel plně zodpovědný. Učitel musí pravidelně kontrolovat vybavení používaných při hře volejbalu. Důležitým aspektem při vyučování volejbalu je komunikace. Učitel by měl komunikovat pozitivním způsobem, který prokazuje, že učitel jde především o nejlepší zájmy dětí. Při výuce základních dovedností ve volejbalu by měl mít učitel na paměti, že volejbal je hra, a proto by si měl být jistý, že se hráči budou především bavit. Měl by vytvořit zábavný a přesto produktivní přístup k výuce a procvičování herních dovedností. Aby se žáci zlepšovali v dovednostech, musí mít učitel rozumné pochopení pro útočné a obranné dovednosti. Dalším důležitým aspektem pro hru volejbalu v tělesné výchově je začlenit pravidla volejbalu. Během výuky lze naučit mnoho pravidel, včetně pravidel týkajících se kontaktu s míčem, nebo zda je míč v poli nebo mimo pole. Cílem výuky je,

aby žáci bezpečně a úspěšně hráli volejbal, aby pochopili důležitost kondice a zažívali příjemný pocit při hře volejbalu. (American Sport Education Program, 2007)

3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE, HYPOTÉZY

3.1 Cíl práce

Cíl byl zaměřen na průzkum znalostí a zkušeností žáků ze základních a středních škol o sportovní hře volejbalu. Dílčím cílem bylo zjistit, jakým způsobem pedagogové vyučují volejbal v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách.

3.2 Úkoly práce

- ✚ Vyhledat informace zabývající se problematikou daného tématu
- ✚ Vytvořit teoretickou část práce
- ✚ Vytvořit online dotazníky
- ✚ Rozeslat dotazníky žákům a pedagogům tělesné výchovy ze základních a středních škol
- ✚ Získat dostatečný počet dat
- ✚ Ze získaných dat porovnat výsledky prostřednictvím grafů
- ✚ Zpracovat diskusi a závěr

3.3 Hypotézy

- ✚ Předpokládám, že větší úroveň znalostí z pravidel volejbalu mají žáci ze středních škol
- ✚ Předpokládám, že na základních a středních školách pedagog nejprve vyučuje ve volejbalu odbití obouruč vrchem
- ✚ Předpokládám, že na základních školách pedagog častěji využívá ve výuce volejbalu metodu analyticko – syntetickou

4 METODIKA PRÁCE

4.1 Popis průzkumného souboru

Dotazníky byly vytvořeny online formou, které byly rozeslány prostřednictvím internetu. Řádně jsem informovala pedagogy o správném rozeslání dotazníků žákům a o jeho správném vyplnění, abych předešla veškerým nedorozuměním. Pro žáky mladších 18 let bylo doporučeno vyplňovat dotazník s dohledem zákonného zástupce z důvodu nezletilosti.

Průzkumu se účastnily 4 základní a 4 střední školy z různých částí Prahy. Celkem se průzkumu účastnilo 140 respondentů, respektive 83 žáků z devátých tříd základních škol a 40 žáků ze čtvrtých ročníků středních škol. Ze základních škol se podílelo na průzkumu 10 pedagogů a 7 pedagogů ze středních škol.

Získaná data byla porovnána mezi žákyněmi, žáky, učitelkami a učiteli základních a středních škol a veškerá data byla prezentována v anonymní podobě.

4.2 Použité metody

Potřebný sběr dat byl získán prostřednictvím kvalitativní metody – dotazník. Dotazníky byly vypracovány ve dvou formách. Jeden z dotazníků byl určen žákům základních a středních škol. Druhá forma byla určena pro učitele tělesné výchovy základních a středních škol.

První forma dotazníku byla vytvořena pro žáky devátých tříd základních škol a pro žáky čtvrtého ročníku středních škol. Obsah dotazníku se skládá z 10 otázek. Tyto otázky byly typu uzavřeného, kde žáci volili jednu možnost a), b) popřípadě až d). Jedna uzavřená otázka byla dichotomického stylu, kde respondenti vybírali odpověď pouze ano nebo ne. Otázky pro žáky ze středních škol byly stejné, jen se v jejich dotazníku vyskytovala jedna dichotomická otázka navíc.

Druhá forma dotazníku pro učitele tělesné výchovy základních a středních škol je složen z 9 otázek. Osm otázek v dotazníku byly typu uzavřeného, kde pedagogové volili jednu možnost a), b) popřípadě až f). Jedna otázka uzavřeného typu byla dichotomického stylu, kde respondenti vybírali odpověď pouze ano nebo ne. Zbývající jedna otázka byla typu otevřeného, kde pedagogové mohli napsat svoji odpověď.

4.3 Sběr dat

Stanovený minimální počet žáků a pedagogů pro získání dostatečných dat bylo 40 žáků ze základních škol, 40 žáků ze středních škol a 15 pedagogů z obou typů škol. Z důvodu, že dotazník byl vytvořen online formou a žáci jej vyplňovali v prostředí domova, pedagogové rozeslali dotazníky vícero žákům z důvodu získání dostatečných dat.

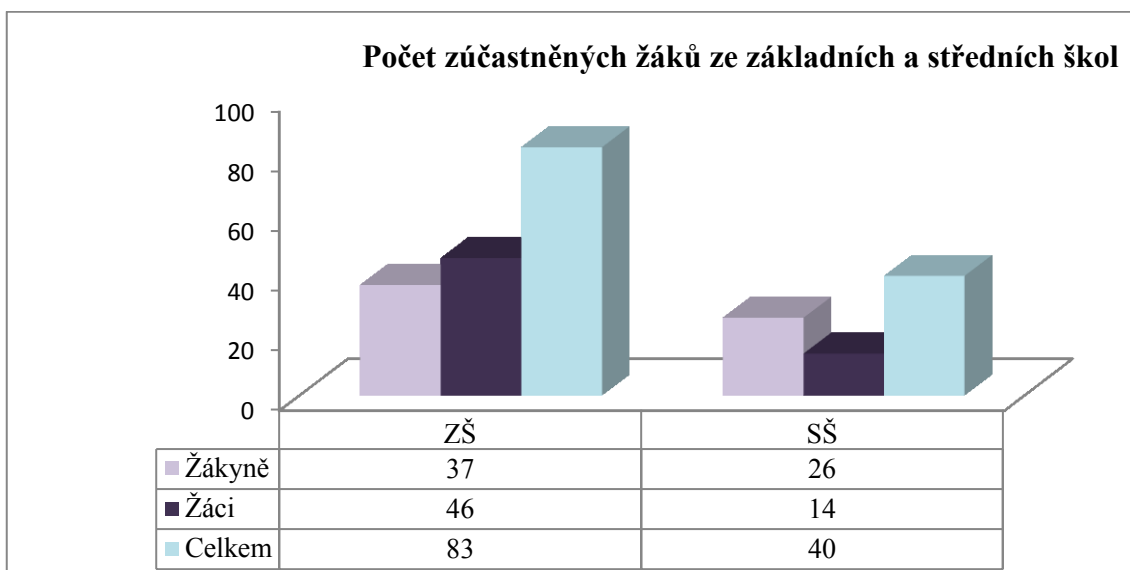
Při konečném sčítání vyplňovaných dotazníků byl počet dat u žáků základních škol a u pedagogů vyšší než minimální hranice stanoveného počtu, respektive 83 žáků ze základních škol a 17 pedagogů z obou typů škol. Počet dat od žáků středních škol byl na minimální hranici stanoveného počtu – 40 žáků.

5 VÝSLEDKY A DISKUSE

5.1 Výsledky žáků ze základních a středních škol

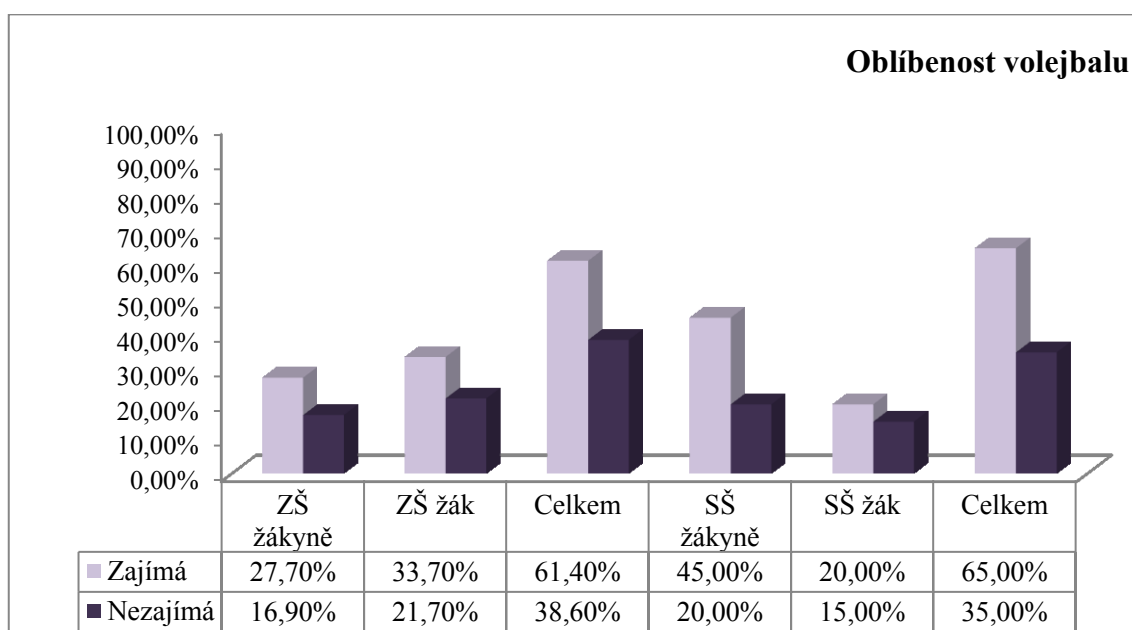
1) Jaké je Vaše pohlaví?

Průzkumu se účastnilo celkem 83 žáků devátých tříd ze základních škol - 37 žáků a 46 žáků. Ze čtvrtého ročníku středních škol se průzkumu účastnilo 40 žáků - 26 žáků a 14 žáků.

Graf č. 1 – Počet zúčastněných žáků ze základních a středních škol

2) *Zařazujete volejbal do svých oblíbených sportovních her?*

Graf č. 2 – Oblíbenost volejbalu

Pozn.: Výsledky znázorňující zájem o volejbal žáků a žákyň na základních a středních školách jsou prezentovány v procentech.

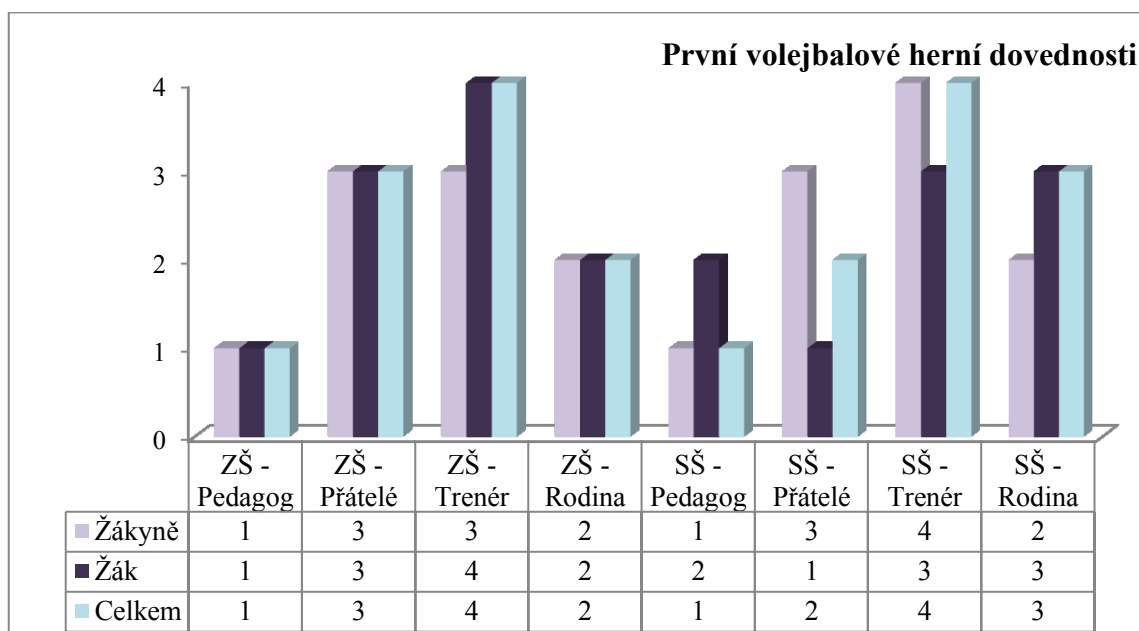
Na základních školách zajímá volejbal v počtu 23 žákyň (27,70%) a 28 žáků (33,70%). Na nezájem o volejbal prokazuje 14 žákyň (16,90%) a 18 žáků (21,70%).

Na středních školách činí oblíbenost volejbalu v počtu 18 žákyň (45,00%) a 8 žáků (20,00%). Na nezájem o volejbal prokazuje 8 žákyň (20,00%) a 6 žáků (15,00%).

Z celkových výsledků vyplývá, že oblíbenost sportovní hry - volejbal se téměř shoduje jak na základních, tak na středních školách. Na základních školách zajímá volejbal 51 žáků (61,40 %) a nezajímá 32 žáků (38,60%). Ze středních škol zájem o volejbal prokazuje 26 žáků (65,00%) a o nezájem volejbalu prokazuje 14 žáků (35,00%).

Na středních školách je oblíba volejbalu větší než na školách základních.

3) Od koho jste získal/a první volejbalové herní dovednosti?

Graf č. 3 - První volejbalové herní dovednosti

Pozn.: Výsledky znázorňující získání prvních volejbalových herních dovedností jsou prezentovány pomocí čtyřbodové ordinální stupnice hédonického typu (stupeň 1 – nejčastěji zodpovězená odpověď, stupeň 4 – nejméně zodpovězená odpověď). Žáci vybírali z odpovědí – pedagog, přátelé, trenér nebo rodina.

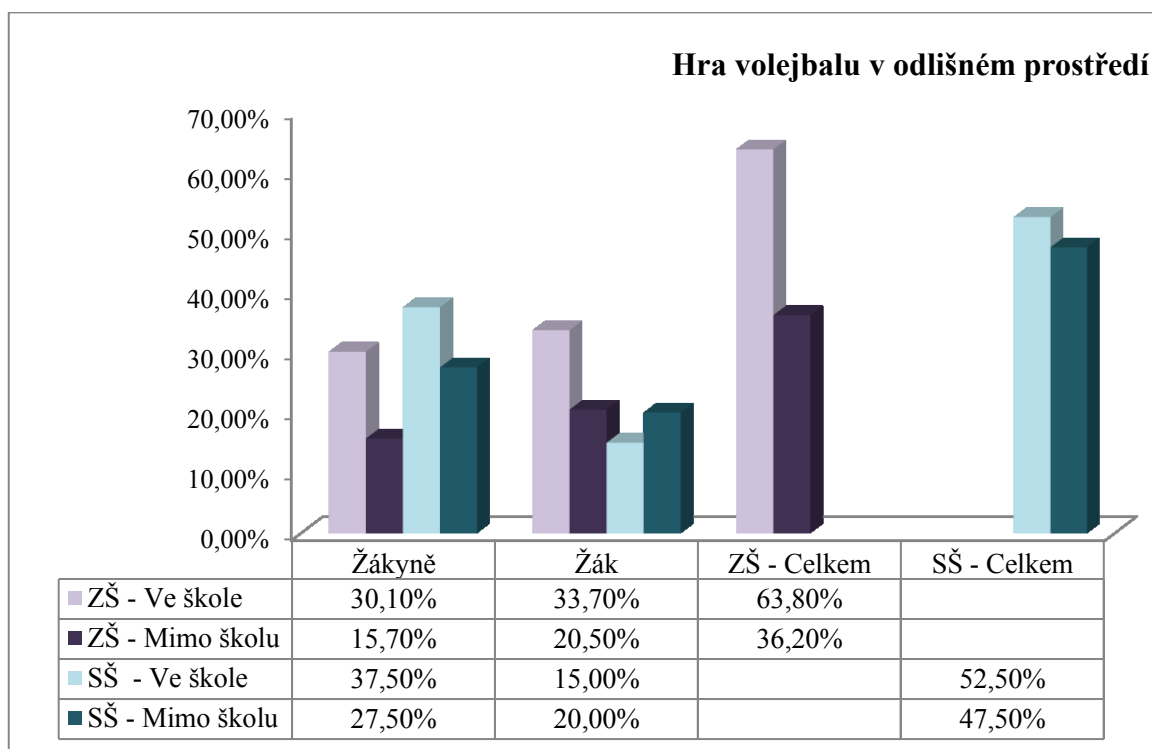
První zkušenosti ve volejbalových herních dovednostech získali žákyně i žáci ze základních škol nejčastěji od pedagoga. Tuto volbu volilo 22 žákyň a 25 žáků. Méně často získali žáci volejbalové herní dovednosti od rodiny, kterou volilo v dotazníku 7 dívek a 11 chlapců. Dále žákyně volily přátele a trenéra, kterým udělily po čtyřech hlasech. U chlapců byla méně častá odpověď – od přátel, kterou volilo 6 chlapců. Nejmenší počet odpovědí byl trenér, kterého volili 4 žáci.

Na středních školách je celkový výsledek stejný. Nejčastěji žáci získali herní volejbalové dovednosti od pedagoga, kterého zvolilo 11 dívek a 6 chlapců. Deset dívek ze středních škol hlasovalo pro rodinu. Čtyři dívky hlasovaly pro přátele a pouze 1 dívka hlasovala pro trenéra. Nejčastěji žáci ze středních škol získali volejbalové herní dovednosti od přátel, pro které hlasovalo 8 žáků. V počtu 6 žáků hlasovali pro pedagoga. Žádný z žáků nehlasoval pro trenéra a pro rodinu.

Z celkových výsledků vyplývá, že nejčastěji žáci ze základních škol získali první herní dovednosti od pedagogů, v počtu 47 žáků, a nejméně od trenéra, v počtu 8 žáků.

Ze středních škol nejčastěji získali první volejbalové herní dovednosti taktéž od pedagoga, v počtu 17 žáků, a nejméně od trenéra v počtu 1 žáka.

4) V jakém prostředí raději hraje volejbal?

Graf č. 4 – Hra volejbalu v odlišném prostředí

Pozn.: Výsledky znázorňující v jakém prostředí žáci základních a středních škol raději hrají volejbal, zdali ve škole nebo mimo školu. Výsledky jsou prezentovány v procentech.

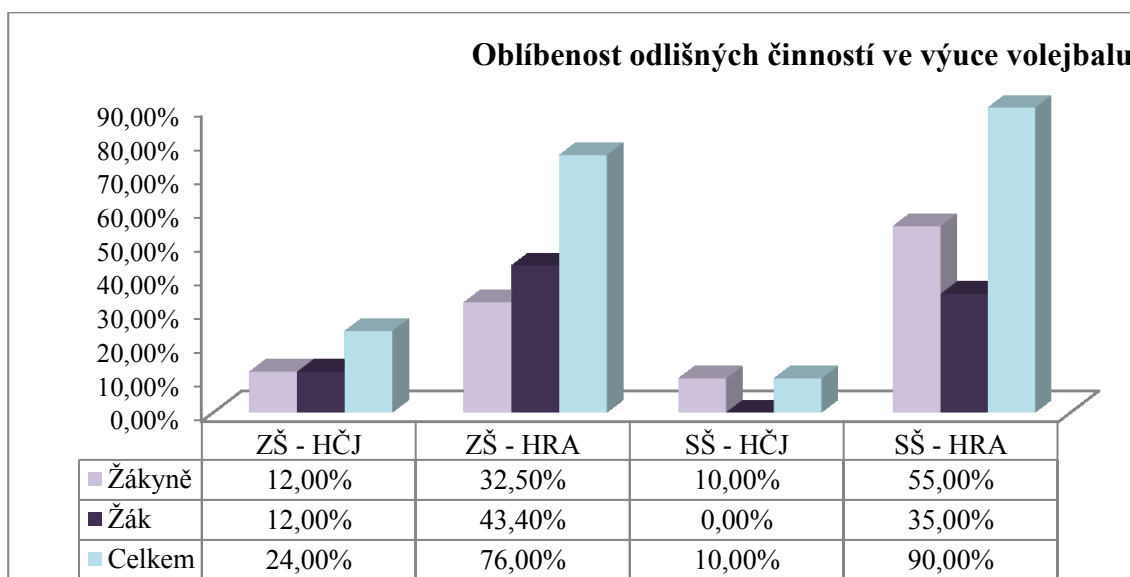
Žákyně i žáci ze základních škol raději provozují volejbal ve škole. Tuto odpověď označilo 25 dívek (30,10%) a 28 žáků (33,70%). Mimo školu raději hraje volejbal 13 žákyň (15,70%) a 17 žáků (20,50%).

Na středních školách provozují volejbal ve škole raději dívky než chlapci, v počtu 15 dívek (37,50%) a 6 chlapců (15%). Mimo školu raději hraje volejbal 11 dívek (27,50%) a 8 chlapců (20,00%).

Celkově 53 žáků (63,80%) ze základních škol raději hraje volejbal ve škole. Oproti tomu 30 žáků (36,20%) ze základních škol raději provozují volejbal mimo školu. Na středních školách celkově žáci raději hrají volejbal ve škole v počtu 21 žáků (52,50%) oproti tomu 19 žáků (47,50%) se raději zajímá o volejbal mimo školu.

Z celkových výsledků vyplývá, že ve škole raději hrají volejbal žáci ze základních škol (63,80%) než žáci ze středních škol (52,50%).

5) *Ve výuce volejbalu při hodině tělesné výchovy Vás více zajímá:*

Graf č. 5 – Oblíbenost odlišných činností ve výuce volejbalu

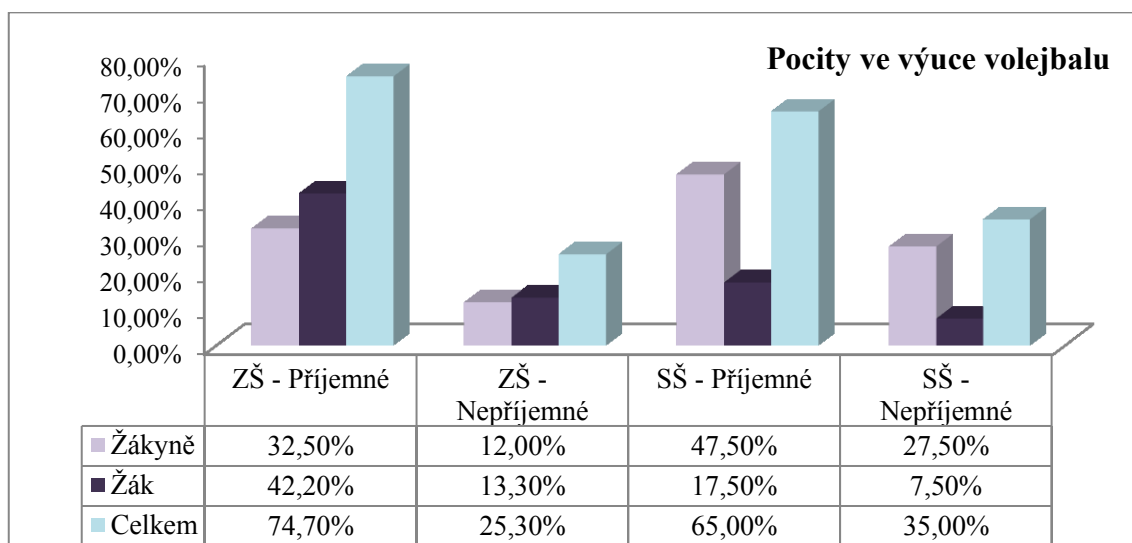
Pozn.: Výsledky znázorňují, jaká činnost ve výuce volejbalu více zajímá žáky základních a středních škol. Respektive zdali žáky více zajímá samotná hra volejbalu nebo učení herních činností jednotlivce.

Žákyně ze základních škol nejvíce zajímá ve výuce volejbalu především samotná hra, pro kterou hlasovalo 27 dívek (32,50%). Deset dívek (12,00%) více zajímá učení herních činností jednotlivce. Žáky taktéž více zajímá při hodině volejbalu samotná hra než učení jednotlivých herních činností. Pro hru volejbalu hlasovalo 36 žáků (43,40%) a pro herní činnosti jednotlivce hlasovalo 10 žáků (12,00%).

Na středních školách je taktéž větší obliba v samotné hře volejbalu, po kterou hlasovalo 22 dívek (55,00%) a 14 chlapců (35,00%). Pro učení herních činností jednotlivce hlasovaly 4 dívky (10,00%), ale žádný chlapec (0,00%).

Celkově z výsledků vyplývá, že na středních školách je větší oblíbenost v samotné hře než na základních školách v přepočtu 36 žáků (90,00%). Na základních školách činí oblíbenost samotné hry v přepočtu 63 žáků (76,00%). Celkově pro oblíbenost učení herních činností jednotlivce volili žáci základních škol v počtu 20 žáků (24,00%) a na středních školách v počtu 4 žáků (10,00%).

6) Jaké pocity zažíváte v hodině volejbalu, vyučovaném při tělesné výchově?

Graf č. 6 – Pocity ve výuce volejbalu

Pozn.: Celkový výsledek znázorňuje, jaké pocity žáci zažívají v průběhu výuky volejbalu při tělesné výchově. Výsledky jsou prezentovány v procentech.

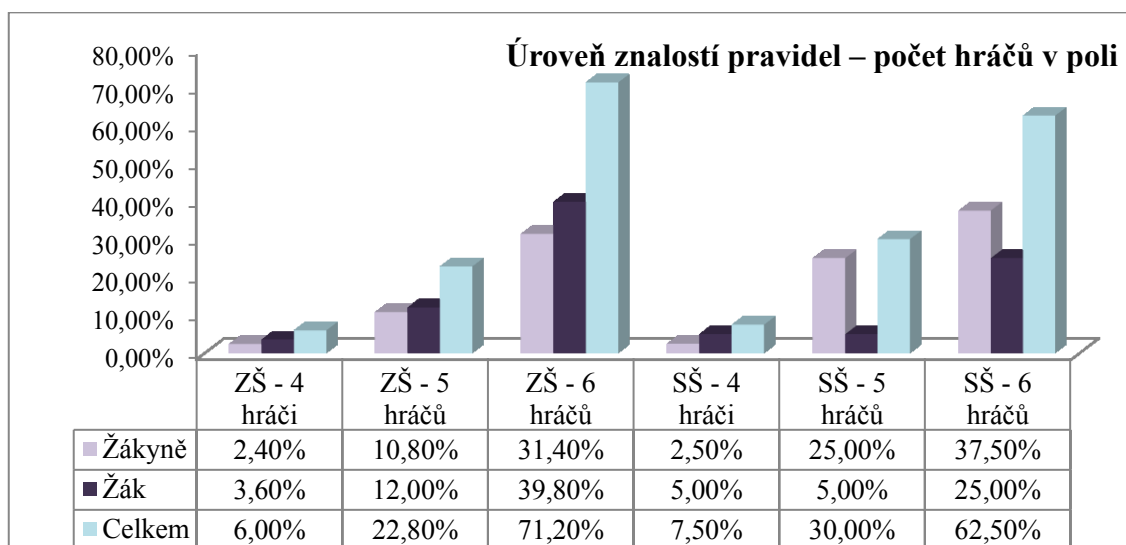
Na základních školách žáci zažívají během volejbalu především příjemné pocity, respektive 27 žákyně (32,50%) a 35 žáků (42,20%). Nepříjemné pocity při volejbalu zažívá 10 dívek (12,00%) a 11 chlapců (13,30%).

I na středních školách žáci zažívají příjemné pocity ve výuce volejbalu, respektive 19 dívek (47,50%) a 7 chlapců (17,50%). Při volejbalu nepříjemné pocity zažívá 11 dívek (27,5%) a 3 chlapci (7,50%).

Z celkových výsledků vyplývá, že příjemné pocity při hře volejbalu zažívá 62 žáků (74,70%) na základních školách a nepříjemné pocity 21 žáků (25,30%). Na středních školách při hře volejbalu zažívá příjemné pocity 26 žáků (65,00%) a nepříjemné 14 žáků (35,00%), tudíž na základních školách žáci zažívají častěji příjemné pocity než žáci na školách středních.

Psychologické aspekty se stávají při hře stále více důležité. Optimální výkon závisí na fyzických faktorech, ale také na duševní zdatnosti. Psychologické dovednosti jsou rozděleny na několik typů, které jsou regulovány a řízeny motivací. Další duševní dovednost je sebevědomí, které se vztahuje k stupni důvěry a schopnosti jednat v určitém čase na závislosti schopnostech žáka. (Mohammadzadeh,2014)

7) Kolik hráčů se podle stanovených pravidel nachází na jedné straně hřiště?

Graf č. 7 – Úroveň znalostí pravidel – počet hráčů v poli

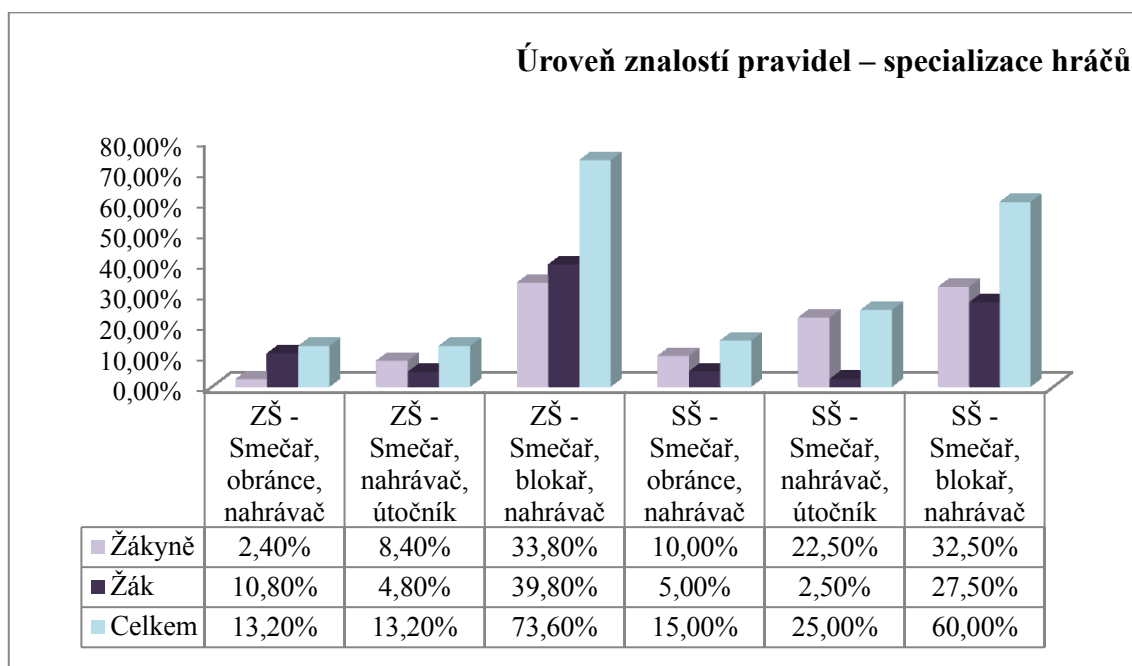
Pozn.: Celkové výsledky v grafu znázorňují přehled znalostí žáků ve volejbalových pravidlech. Výsledky jsou prezentovány v procentech. Správná odpověď – na jedné straně hřiště se nachází 6 hráčů.

Správnou odpověď volilo 26 žákyně (31,40%) a 33 žáků (39,80%) ze základních škol. Menší počet žáků volilo chybnou odpověď - 5 hráčů, respektive 9 žákyně (10,80%) a 10 žáků (12,00%). Nejmenší počet volilo chybnou odpověď - 4 hráče, respektive 2 žákyně (2,40%) a 3 žáci (3,60%).

Správnou odpověď na středních školách správně zvolilo 15 dívek (37,50%) a 10 chlapců (37,50%). Chybnou odpověď – 5 hráčů volilo 10 dívek (25%) a 2 žáci (5,00%). Nejmenší počet zvolilo chybnou odpověď – 4 hráči, respektive 1 dívka (2,50%) a 2 chlapci (5,00%).

Z celkového výsledku je prezentováno, že na tuto otázku ohledně pravidel - kolik hráčů se nachází na jedné straně hřiště, více znali odpověď žáci ze základních škol v počtu 59 žáků (71,20%). Ze středních škol správnou odpověď zvolilo 25 žáků (62,50%). Žáci na základních školách zvolili častěji správnou odpověď než žáci ze středních škol.

8) Jaké specializace funkcí u hráčů se mohou vyskytovat při hře volejbalu?

Graf č. 8 - Úroveň znalostí pravidel – specializace hráčů

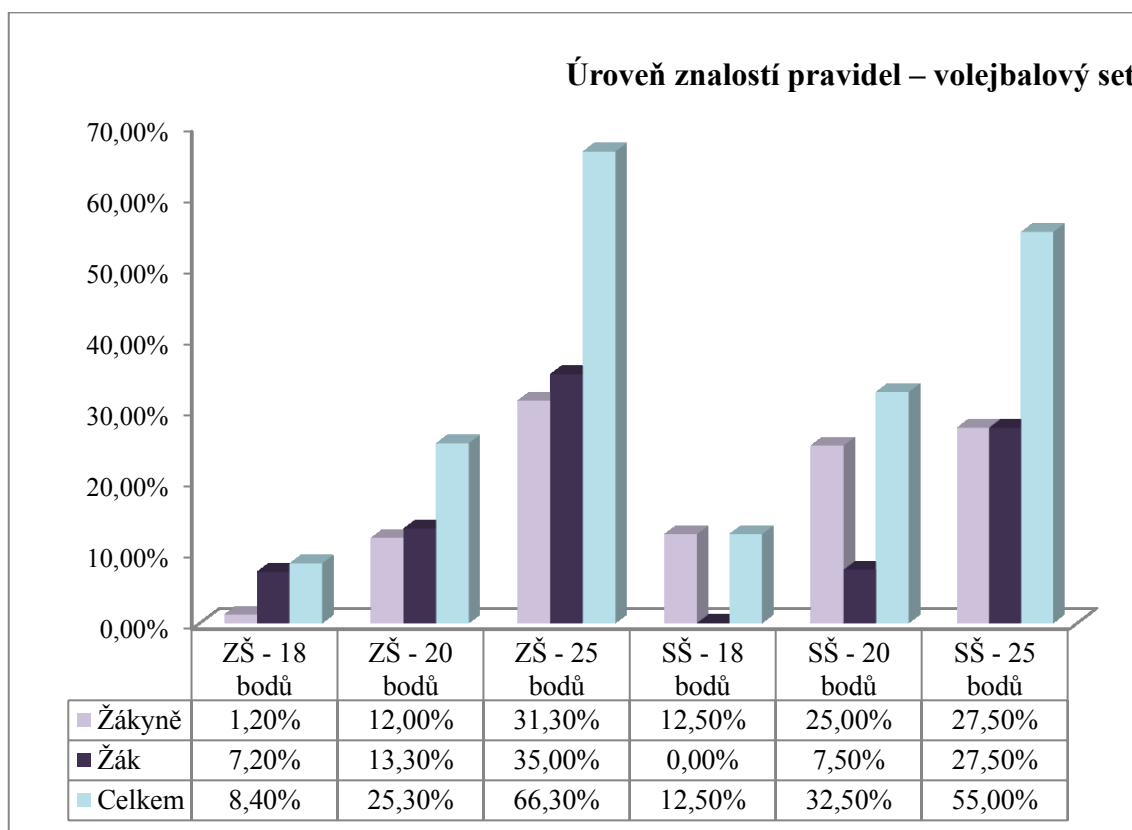
Pozn.: Výsledky znázorňují přehled znalostí žáků ve volejbalových pravidlech. Výsledky jsou zaznamenány v procentech. Správná odpověď – specializace funkcí hráčů při hře volejbalu je – Smečář, blokař a nahrávač.

Správnou odpověď ze základních škol odpovědělo 28 žákyně (33,80%) a 33 žáků (39,80%). Chybnou odpověď – smečář, obránce a nahrávač zvolili 2 dívky (2,40%) a 9 chlapců (10,80%). Chybnou odpověď – smečář, nahrávač a útočník zvolilo 7 žákyně (8,40%) a 4 žáci (4,80%).

Na středních školách zvolilo správnou odpověď 13 žákyně (32,50%) a 11 žáků (27,50%). Chybnou odpověď – smečář, obránce a nahrávač zvolili 4 dívky (10,00%) a 2 žáci (5,00%). Chybnou odpověď – smečář, nahrávač a útočník zvolilo 9 dívek (22,50%) a 1 chlapec (2,50%).

Z celkového výsledku vyplývá, že správnou odpověď zvolilo na základních školách 61 žáků (73,60%) a na středních školách 24 žáků (60,00%). Žáci na základních školách zvolili častěji správnou odpověď než žáci ze středních škol.

9) Do kolika bodů se hraje volejbalový set?

Graf č. 9 - Úroveň znalostí pravidel – volejbalový set

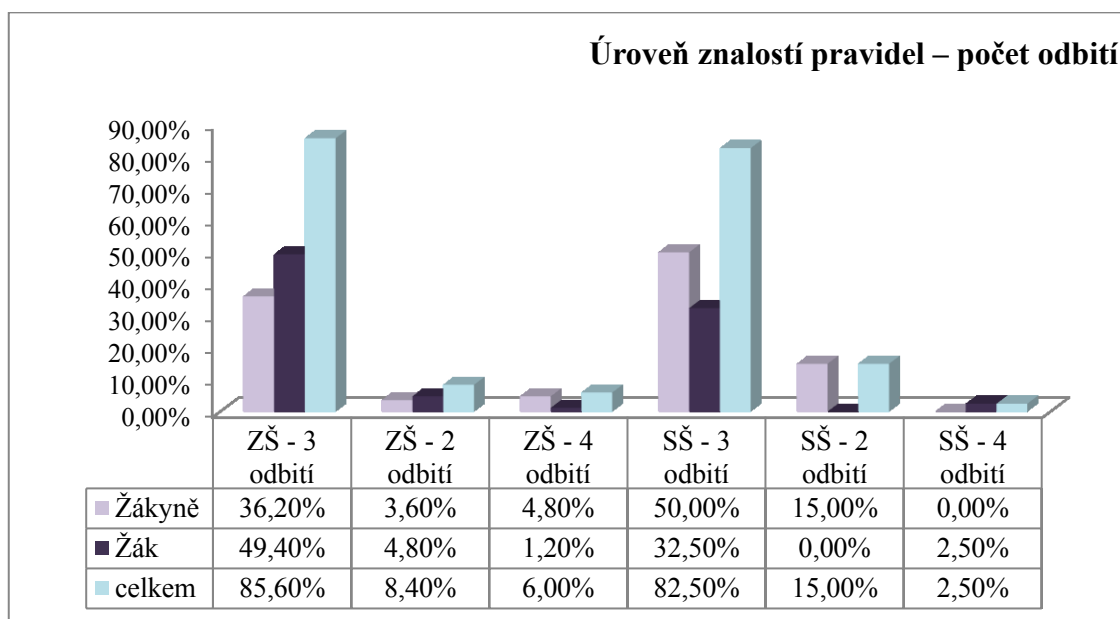
Pozn.: Výsledky znázorňující znalost ve volejbalových pravidlech – do kolika se hraje volejbalový set je správná odpověď - 25 bodů. Výsledky jsou prezentovány v procentech.

Správnou odpověď od žáků ze základních škol zvolilo 26 žákyň (31,30%) a 29 žáků (35,00%). Chybnou odpověď – 18 bodů, zvolila 1 dívka (1,20%) a 6 chlapců (7,20%). Chybnou odpověď – 20 bodů zvolilo 10 žákyň (12,00%) a 11 žáků (13,30%).

Na středních školách zvolilo správnou odpověď 11 žákyň (27,50%) a 11 žáků (27,50%). Chybnou odpověď – 18 bodů, zvolilo 5 dívek (12,50%) a žádný z chlapců (0,00%). Chybnou odpověď – 20 bodů, volilo tuto volbu 10 žákyň (25,00%) a 3 žáci (7,50%).

Celkové výsledky znázorňují, že správnou odpověď zvolilo 55 žáků (66,30%) ze základních škol a 22 žáků (55,00%) ze středních škol. Z výsledků vyplývá, že na základních školách žáci častěji volili správnou odpověď než žáci ze středních škol.

10) Kolik je nejvíce možných odbití na jedné straně hřiště?

Graf č. 10 - Úroveň znalostí pravidel – počet odbití

Pozn.: Výsledky určující znalost žáků ve volejbalových pravidlech – kolik je nejvíce možných odbití na jedné straně hřiště podle stanovených pravidel je správná odpověď – 3 odbití. Výsledky jsou znázorněny v procentech.

Správnou odpověď od žáků ze základních škol uvedlo 30 žákyně (36,20%) a 41 žáků (19,40%). Chybnou odpověď – 2 odbití volili 3 dívky (3,60%) a 4 chlapci (4,80%). Čtyři odbití na jedné straně hřiště volili 4 žákyně (4,80%) a 1 žák (1,20%).

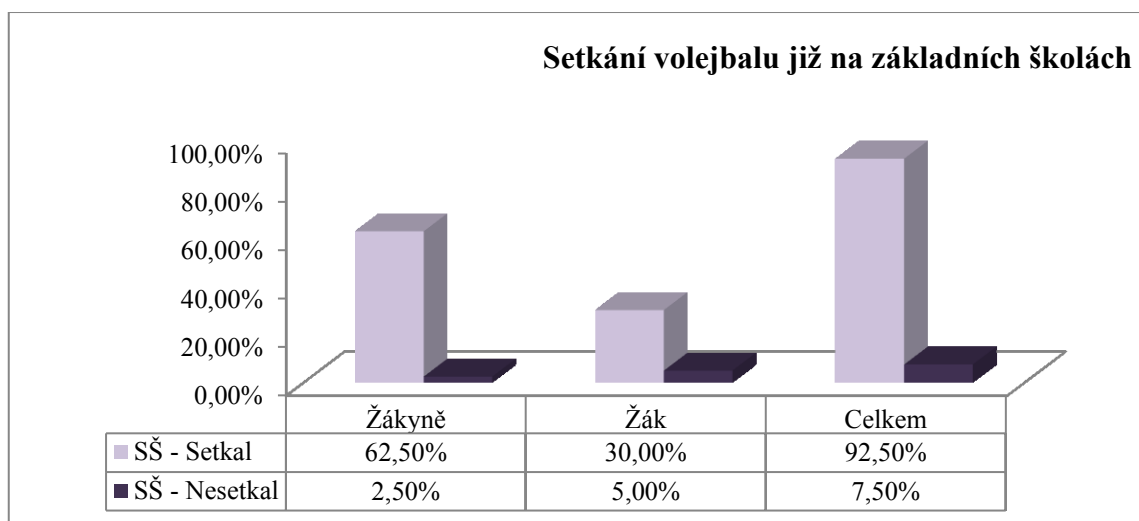
Ze středních škol správnou odpověď zvolilo 20 žákyně (50,00%) a 13 žáků (32,50%). Chybnou odpověď – 2 odbití zvolilo 6 žákyně (15,00%) a žádný z chlapců (0,00%). Čtyři odbití na jedné straně hřiště nezvolila žádná z dívek (0,00%) ale 1 chlapec (2,50%).

Z celkových výsledků vyplývá, že správnou odpověď zvolilo 71 žáků (85,60%) ze základních škol a 33 žáků (82,50%) ze středních škol. Správnou odpověď volili žáci ze základních škol častěji než žáci ze středních škol, ale i na středních školách si v této znalostní otázce žáci vedli dobře.

Žáci ze čtvrtých ročníků střeňských škol i přes větší zkušenosti o volejbalu mají nižší úroveň vědomostí než žáci z devátých tříd ze základních škol. V porovnání, že 92,50% žáků ze středních škol se již setkala s volejbalem i na školách základních vyplývá, že by měli mít větší znalosti. Hypotéza č. 1, která se zabývala touto problematikou byla zamítnuta.

S porovnáním výsledků z diplomové práce podle Vilímkové (2016), která se zabývala podobnou problematikou, žáci ze středních škol vyplnili celý dotazník ohledně volejbalových pravidel častěji správně než žáci ze škol základních.

11) Setkal/a jste se s volejbalem v hodině tělesné výchovy na základní škole?

Graf č. 11 – Setkání volejbalu již na základních školách

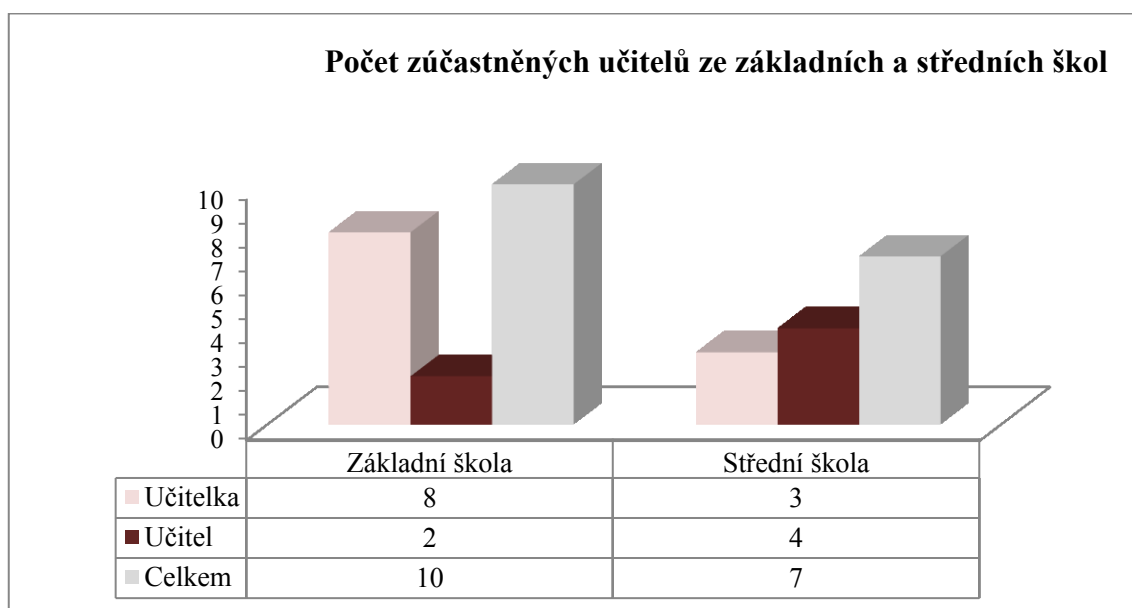
Pozn.: Výsledky, které znázorňují seznámení s volejbalem již na základní školy u žáků studujících na středních školách. Tato otázka byla položena pouze žákům středních škol. Výsledky jsou znázorněny v procentech.

Žákyně čtvrtého ročníku středních škol se poměrně ve velkém množství setkaly s volejbalem již na základních školách v přepočtu 25 dívek (62,50%). Dvanáct chlapců (30,00%) ze středních škol se s volejbalem na základních školách již setkalo. Jedna žákyně (2,50%) a 2 žáci (5,00%) se s volejbalem na základní škole nesetkali.

Celkově se s volejbalem na základní škole setkali skoro všichni testovaní, respektive 37 žáků (92,50%).

5.2 Výsledky pedagogů tělesné výchovy ze základních a středních škol

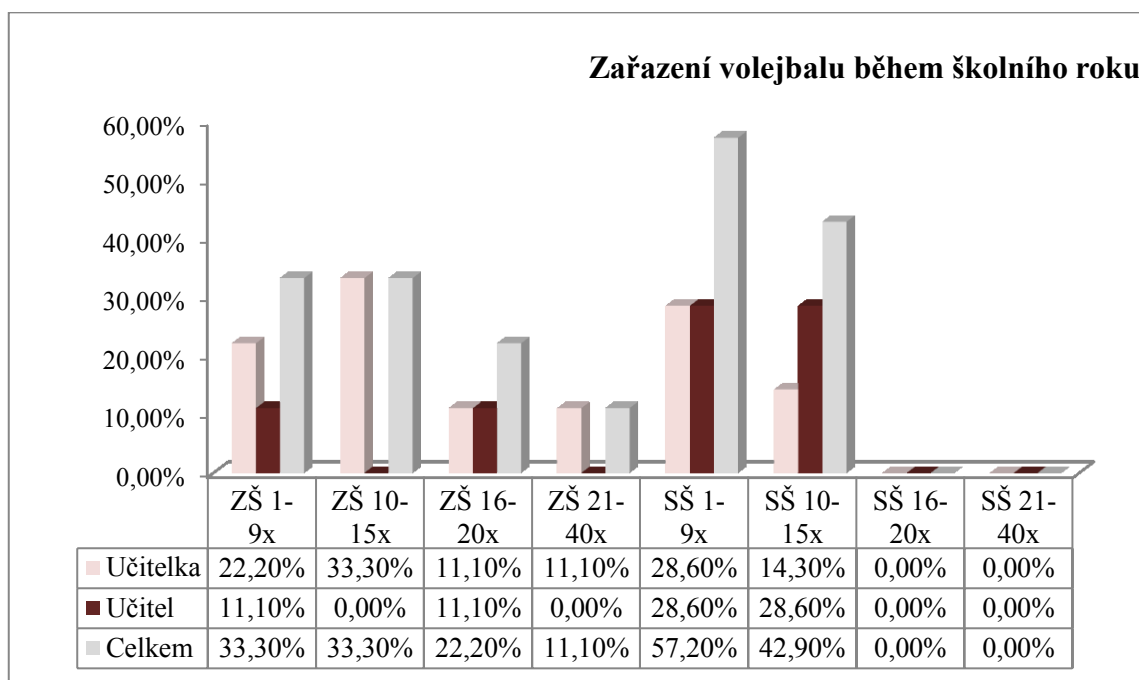
1) Jaké je Vaše pohlaví?

Graf č. 12 – Počet zúčastněných učitelů ze základních a středních škol

Na průzkumu se podílelo 10 pedagogů ze základních škol, respektive 8 žen a 2 muži. Ze středních škol se účastnilo průzkumu 7 pedagogů, respektive 3 ženy a 4 muži.

2) Jak často zařazujete volejbal při tělesné výchově v rámci školního roku?

Graf č. 13 - Zařazení volejbalu během školního roku

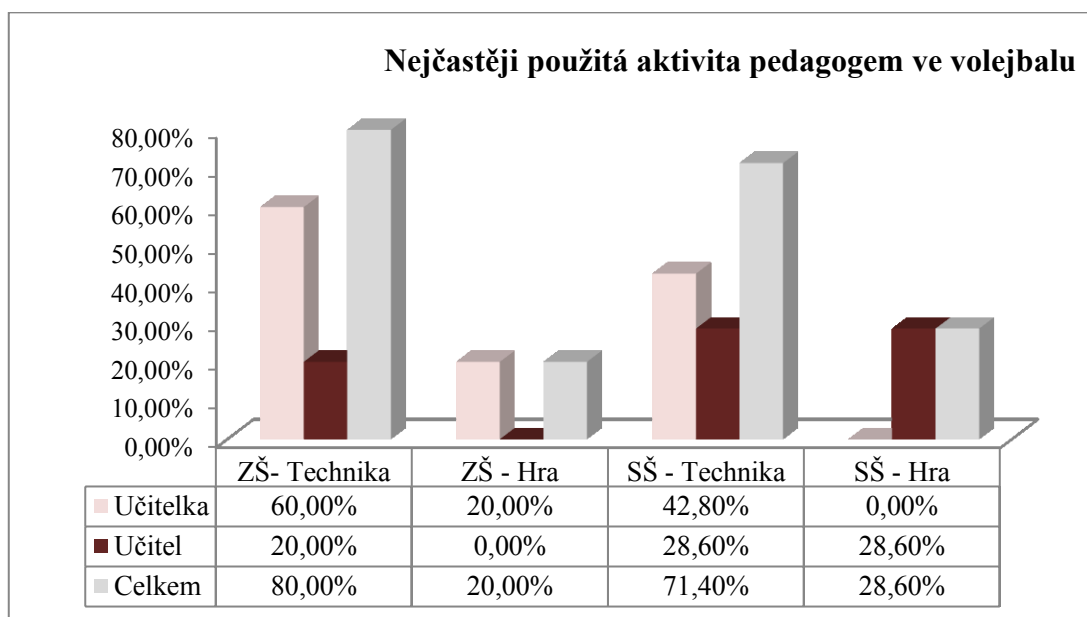
Pozn.: Výsledky, které určují počet zařazených hodin volejbalu během školního roku, jsou znázorněny v procentech. Učitelé v této otázce odpovídali bez jakéhokoliv výběru odpovědí, pouze podle svého názoru. Rozmezí jsem rozdělila do 4 skupin (1-9x, 10-15x, 16-20x, 21-40x) Jedna učitelka ze základní školy uvedla, že volejbal zařazuje do tělesné výchovy „mnohokrát,;“, tudíž není uvedena v celkových výsledcích.

Na základních školách nejčastěji vyučují volejbal učitelé v rozmezí 1-9x během školního roku, respektive 2 učitelky (22,20%) a 1 učitel (11,10%). Nejčastěji učitelé na základních školách vyučují volejbal i v rozmezí 10-15x, mezi toto rozmezí řadíme 3 učitelky (33,30%), ale žádného učitele (0,00%). V rozmezí 16-20x vyučuje volejbal 1 učitelka (11,10%) a 1 učitel (11,10%). V rozmezí 21-40x zařazuje volejbal pouze 1 učitelka (11,10%), ale žádný učitel (0,00%).

Na středních školách vyučují učitelé volejbal nejčastěji v rozmezí 1-9x během školního roku, mezi toto rozmezí zařazujeme 2 učitelky (28,60%) a 2 učitelé (28,60%). V rozmezí 10-15x vyučují volejbal učitelé v počtu 1 učitelka (14,30%) a 2 učitelé (28,60%). V častějším rozmezí nikdo z učitelů ze středních škol volejbal nevyučuje.

Častěji volejbal zařazují učitelé na základních školách, než na školách středních.

3) Na jakou aktivitu se nejčastěji zaměřujete ve volejbalu v rámci výuky?

Graf č. 14 - Nejčastěji použitá aktivita pedagogem ve volejbalu

Pozn.: Výsledky, které prezentují nejčastěji použitou aktivitu ve volejbalu učitelem tělesné výchovy jsou znázorněny v procentech. Učitelé tělesné výchovy vybírali z odpovědí – technika herních činností jednotlivce nebo samotná hra volejbalu.

Učitelé tělesné výchovy ze základních škol nejvíce zařazují nácvik volejbalové techniky než samotnou hru volejbalu v počtu 6 učitelek (60,00%) a 2 učitelů (20,00%). Samotnou hru častěji zařazují 2 učitelky (20,00%), ale žádný z učitelů (0,00%).

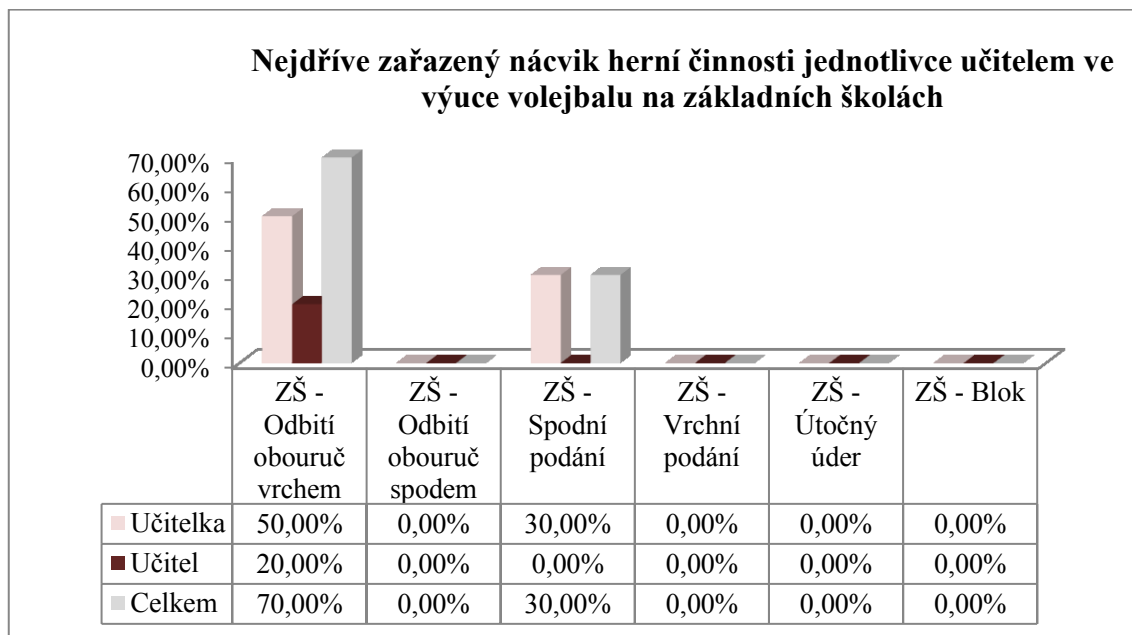
Na středních školách učitelé taktéž více vyučují nácvik volejbalové techniky než zařazení samotné hry volejbalu, respektive 3 učitelky (42,80%) a 2 učitelé (28,60%). Samotné hře se více zabývají 2 učitelé (28,60%), ale žádná z učitelek (0,00%).

Celkově z výsledků vyplývá, že více volejbalovou technikou se zabývají učitelé na základních školách, respektive 8 učitelů (80,00%) a na středních školách v přepočtu 5 učitelů (71,40%).

Učitelé ze základních i středních škol častěji využívají nácvik volejbalové techniky než samotné hry. Podle Kaplana a Buchtela (1987) by měli postupovat v hodině tak, aby hodina obsahovala nácvik a zdokonalování herních činností i vlastní hry. Čas věnovaný hře by měl být delší v každé druhé hodině.

S porovnáním výsledků z diplomové práce podle Vilímkové (2016), která se zabývala podobnou problematikou, učitelé ze základních škol taktéž častěji zařazovali průpravné činnosti v počtu 65% dotazovaných, než učitelé ze středních škol v počtu 45%.

4) *Jakou herní činnost jednotlivce nejdříve nacvičujete ve volejbalu při tělesné výchově?*

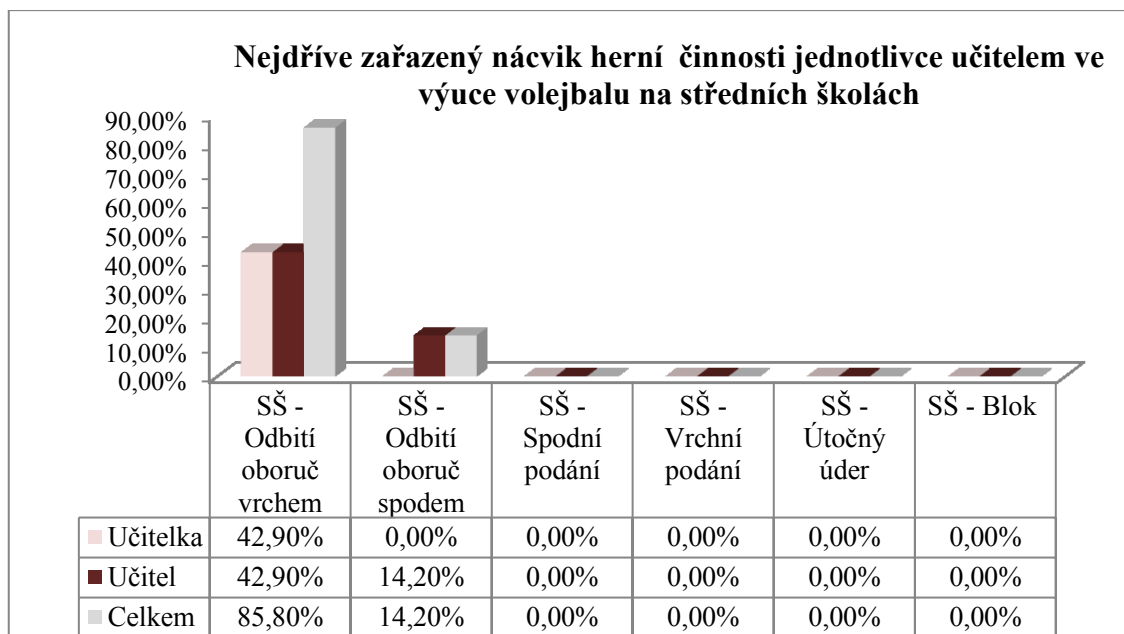

Graf č. 15 - Nejdříve zařazený nácvik herní činnosti jednotlivce učitelem ve výuce volejbalu na základních školách

Pozn.: Výsledky, které znázorňují nejdříve zařazenou herní činnost jednotlivce jsou znázorněny v procentech.

Učitelé ze základních škol nejdříve zařazují v nácviku techniky odbití obouruč vrchem. Respektive tuto odpověď uvádí 5 učitelek (50,00%) a 2 učitelé (20,00%). Na základních školách nejdříve zařazují i spodní podání. Tuto odpověď zvolily 3 učitelky (30,00%). Herní činnost jednotlivce – odbití obouruč spodem, vrchní podání, útočný úder a blok učitelé tělesné výchovy ze základních škol při prvním nácviku techniky nevyužívají.

Celkově je z výsledků prezentováno, že učitelé tělesné výchovy ze základních škol nejdříve zařazují v nácviku herních činností jednotlivce - odbití obouruč vrchem v počtu 7 učitelů (70,00%).

Graf č. 16 - Nejdříve zařazený nácvik herní činnosti jednotlivce učitelem ve výuce volejbalu na středních školách

Pozn.: Výsledky, které znázorňují nejdříve zařazenou herní činnost jednotlivce – odbití obouruč vrchem, odbití obouruč spodem, spodní podání, vrchní podání, útočný úder a blok učitelem jsou znázorněny v procentech.

Učitelé středních škol nejdříve nacvičují techniku – odbití obouruč vrchem. Tuto odpověď volili 3 učitelky (42,90%) a 3 učitelé (42,90%). Často dále učitelé nacvičují techniku – odbití obouruč spodem. Tuto volbu zvolil 1 učitel (14,20%).

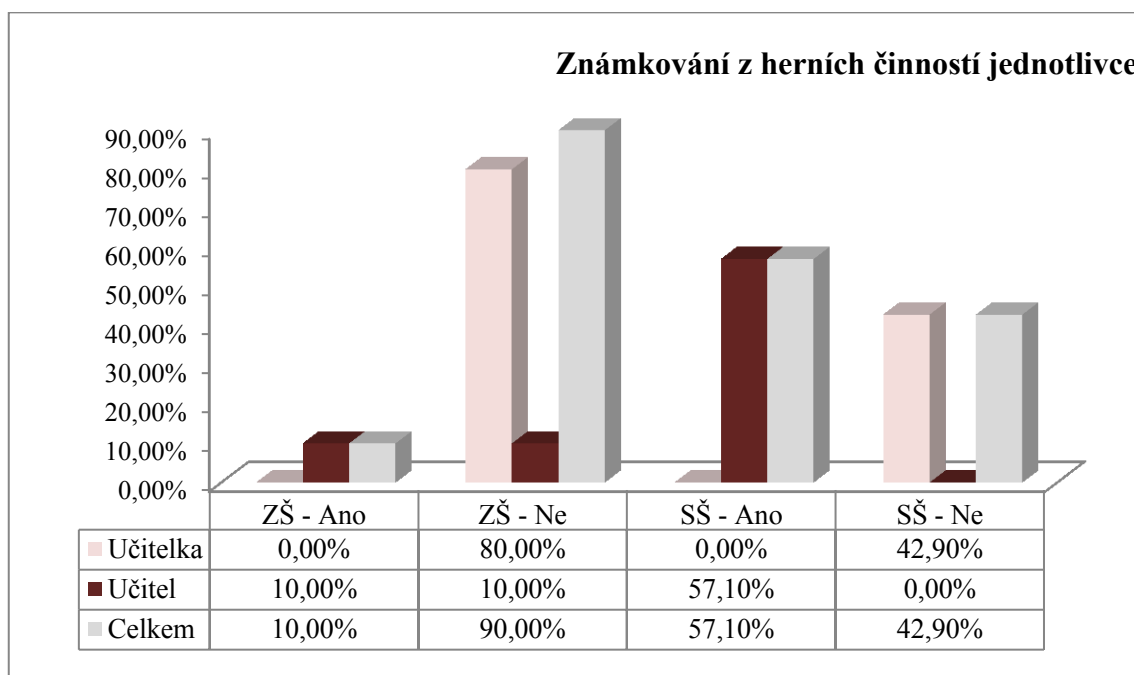
Další zmíněné techniky – spodní podání, vrchní podání, útočný úder nebo blok nevyužívají při prvním nácviku techniky učitelé na středních školách.

Celkově je z výsledků prezentováno, že učitelé tělesné výchovy ze středních škol nejdříve zařazují v nácviku herních činností jednotlivce - odbití obouruč vrchem v počtu 6 učitelů (85,80%).

Haník a kol. (2008) doporučuje nejdříve zařadit mezi nácvik herní činnosti jednotlivce – odbití obouruč vrchem. Na obou typech škol učitelé zařazují mezi první nácvik odbití obouruč vrchem. V této souvislosti byla hypotéza č. 2 potvrzena.

S porovnáním výsledků z diplomové práce podle Vilímkové (2016), která se zabývala podobnou problematikou, nejčastěji učitelé z obou typů škol zařazovali z herních činností jednotlivce – přihrávku.

5) Známkujete žáky z herních činností jednotlivce?

Graf č. 17 - Známkování z herních činností jednotlivce

Pozn.: Výsledky, které znázorňují, zdali učitelé žáky známkuje z techniky herních činností jednotlivce jsou prezentovány v procentech.

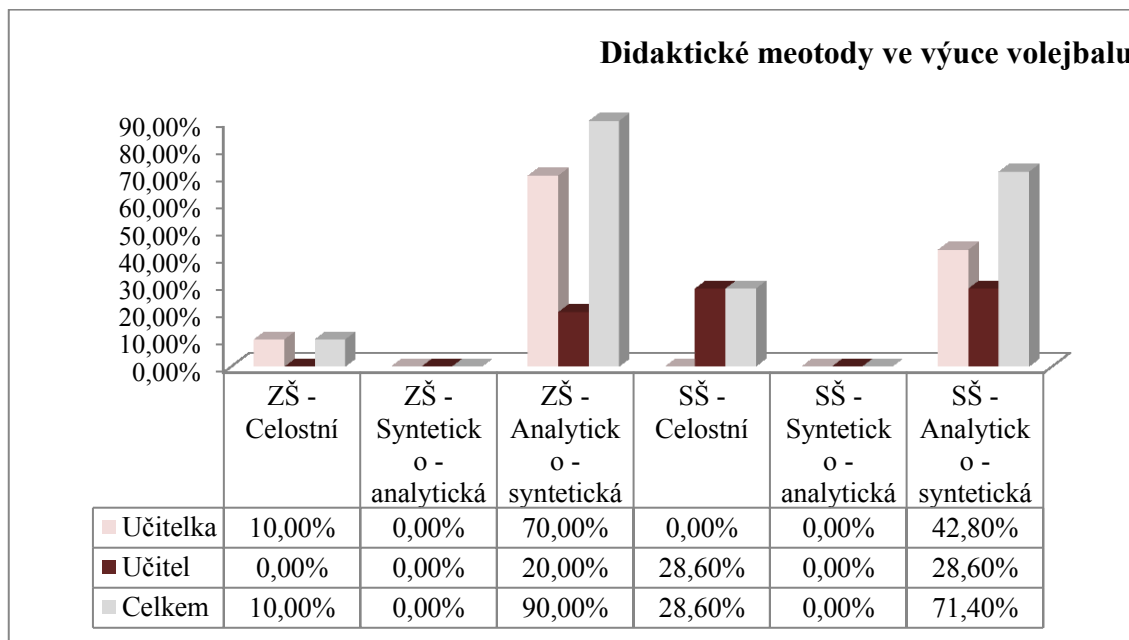
Učitelé ze základních škol žáky z techniky herních činností jednotlivce známkuje minimálně, respektive 8 učitelek (80,00%) a 1 učitel (10,00%). Žáky na základní škole z techniky herních činností jednotlivce známkuje pouze 1 učitelka (10,00%).

Naopak učitelé ze středních škol žáky známkuje častěji, v počtu 4 učitelů (57,10%). Na střední škole neznámkuje žáky 3 učitelky (42,90%).

Z celkových výsledků vyplývá, že na základních školách známkuje z herních činností jednotlivce pouze 1 učitel (10,00%). Ze středních škol známkuje učitelé žáky častěji v počtu 4 učitelů (57,10%).

S porovnáním výsledků z diplomové práce podle Vilímkové (2016), která se zabývala podobnou problematikou vyplývá, že učitelé ze základních škol žáky neznámkovali. Na středních školách učitelé známkovali žáky z testovaných cviků častěji v počtu 4 učitelů ze 7.

6) Jaké didaktické metody používáte nejčastěji ve výuce volejbalu při tělesné výchově?

Graf č. 18 - Didaktické metody ve výuce volejbalu

Pozn.: Výsledky, které prezentují nejčastěji používané didaktické styly ve výuce volejbalu jsou znázorněny v procentech. Výběr z možných didaktických stylů – celostní, synteticko - analytický nebo analyticko – syntetický.

Učitelé tělesné výchovy ze základních škol nejčastěji používají didaktický styl – analyticko syntetický, v počtu 7 učitelek (70,00%) a 2 učitelů (20,00%). Mezi další využívané didaktické styly na základních školách, které využívá 1 učitelka (10%) je styl celostní.

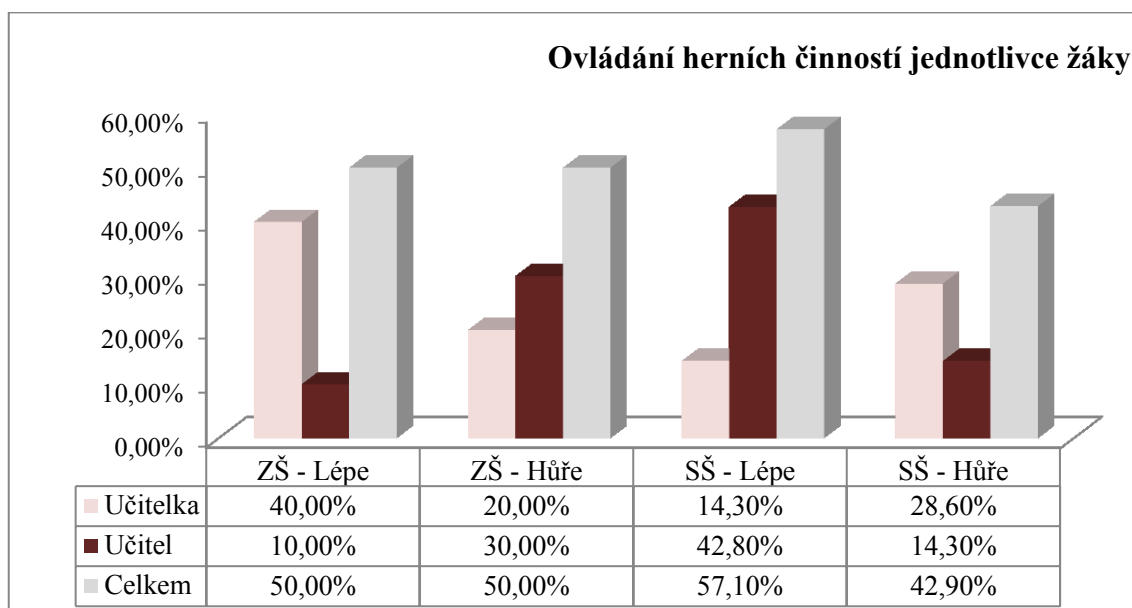
Na středních školách taktéž využívají nejčastěji didaktický styl – analyticko – syntetický. V přepočtu tento styl využívají 3 učitelky (42,80%) a 2 učitelé (28,60%). Využívaný styl na středních školách je i styl celostní, který využívají 2 učitelé (28,60%).

Celkově z výsledků vyplývá, že didaktický styl – analyticko – syntetický využívají nejčastěji učitelé na základních i středních školách. Na základních školách analyticko – syntetický styl využívají častěji v počtu 9 učitelů (90,00%) než na středních školách v počtu 5 učitelů (71,40%).

Císař (2005) doporučuje využívat při výuce volejbalu především didaktický postup analyticko – syntetický. Především pro žáky ze základních škol a pro žáky s

průměrnou pohybovou dovedností naučí hrát volejbal na rekreační úrovni. Učitelé ze základních škol používali častěji metodu analyticko – syntetickou než učitelé ze středních škol, tudíž se hypotéza č. 3 potvrdila.

7) Jak žáci ovládají techniku herních činností jednotlivce v posledních letech?

Graf č. 19 - Ovládání herních činností jednotlivce žáky

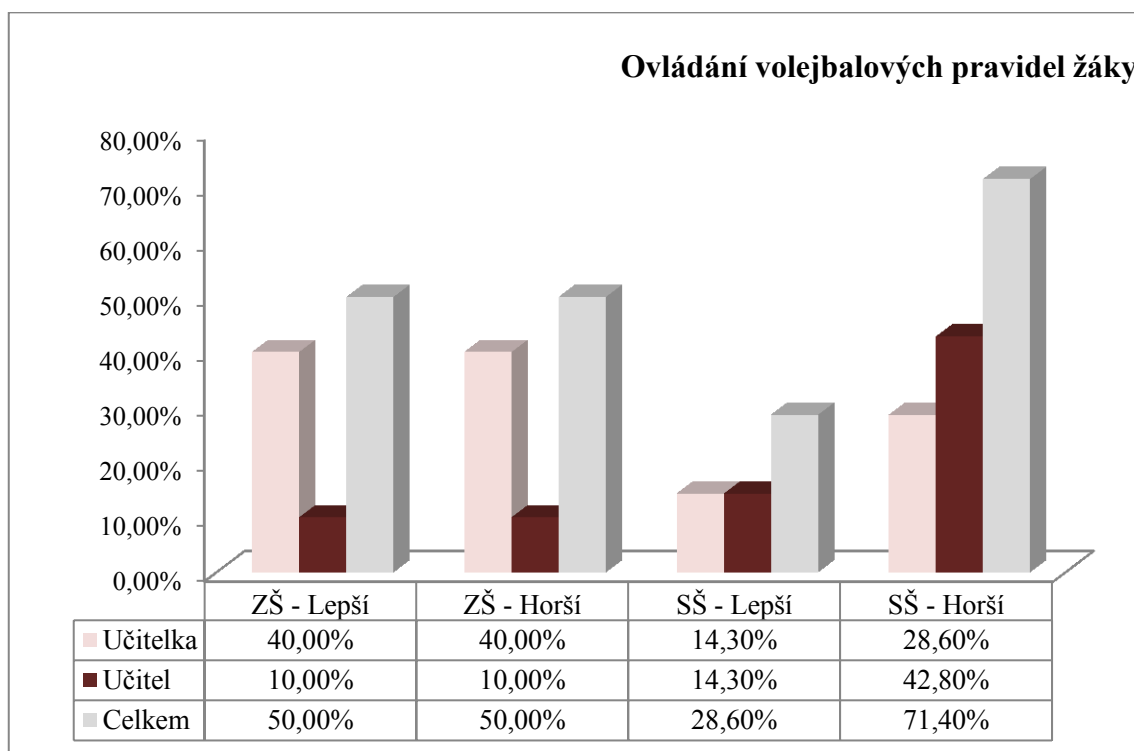
Pozn.: Výsledky, které znázorňují ovládání herních činností jednotlivce žáky v posledních letech podle názoru učitelů tělesné výchovy základních a středních škol jsou znázorněny v procentech.

Učitelé ze základních škol respektive 4 učitelky (40,00%) a 1 učitel (10,00%) považují ovládání herních činností jednotlivce u žáků v posledních letech za lepší než v minulých letech. Za zhoršení ovládání herních činností jednotlivce v posledních letech u žáků, považují 2 učitelky (20,00%) a 3 učitelé (30,00%).

Na středních školách učitelé považují ovládání herních činností jednotlivce za zlepšení v posledních letech, respektive 1 učitelka (14,30%) a 3 učitelé (42,80%). Za zhoršení ovládání herních činností jednotlivce považují 2 učitelky (28,60%) a 1 učitel (14,30%).

Z celkových výsledků vyplývá, že učitelé ze základních škol považují zhoršení i zlepšení v ovládání herních činností jednotlivce shodně, neboli v počtu 5:5 učitelů (50,00%:50,00%). Na středních školách považují ovládání herních činností jednotlivce žáky za zlepšení v posledních letech v přepočtu 4 učitelů (57,10%).

8) Jaké je úroveň znalostí volejbalových pravidel u žáků v posledních letech?

Graf č. 20 - Ovládání volejbalových pravidel žáky

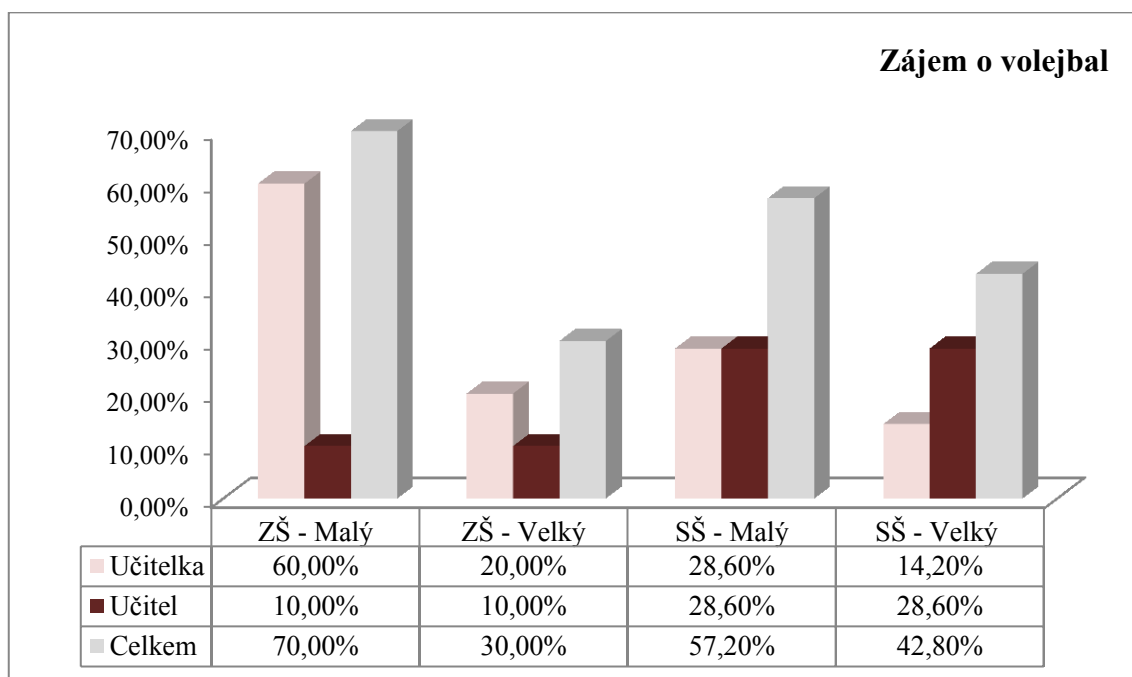
Pozn.: Výsledky znázorňující úroveň znalostí volejbalových pravidel u žáků v posledních letech podle učitelů tělesné výchovy jsou prezentovány v procentech.

Učitelé ze základních škol považují zlepšení ve znalostech volejbalových pravidel v počtu 4 učitelky (40,00%) a 1 učitel (10,00%). Na zhoršení znalostí volejbalových pravidel v posledních letech poukazují 4 učitelky (40,00%) a 1 učitel (10,00%).

Učitelé ze středních škol považují zlepšení ve znalostech pravidel v počtu 1 učitelka (14,30%) a 1 učitel (14,30%). Dvě učitelky (28,60%) a 3 učitelé (42,80%) poukazují na zhoršení ve znalostech volejbalových pravidel v posledních letech.

Z celkových výsledků vyplývá, že učitelé ze základních škol považují zlepšení i zhoršení ve znalostech pravidel v posledních letech shodně neboli v počtu 5:5 učitelů (50,00%:50,00%). Učitelé ze středních škol považují především zhoršení znalostí pravidel za poslední léta v počtu 5 učitelů (71,40%).

9) Jaký je zájem o volejbal ve Vaší škole?

Graf č. 21 - Zájem o volejbal

Pozn.: Výsledky určující zájem o volejbal žáků a žákyň jsou znázorněny v procentech.

Učitelé ze základních škol poukazují na nezájem o volejbal mezi žáky, respektive 6 učitelek (60,00%) a 1 učitel (10,00%). Dvě učitelky (20,00%) a 1 učitel (10,00%) poukazují na zájem o volejbal. Učitelé ze středních škol taktéž poukazují na nezájem o volejbal v počtu 2 učitelek (28,60%) a 2 učitelů (28,60%). Jedna učitelka (14,20%) a 2 učitelé (28,60%) poukazují na zájem o volejbal žáků.

Z celkových výsledků vyplývá, že žáky základních i středních škol volejbal nezajímá z pohledu učitelů, respektive 7 učitelů ze základních škol (70,00%) a 4 učitelé (57,20%) ze středních škol. Pro zájem o volejbal se vyslovili 3 učitelé (30,00%) ze základních škol a 3 učitelé (42,80%) ze středních škol.

Tato otázka se shodla s odpovědí žáků. Více zajímá volejbal žáky ze středních škol v přepočtu 65%, žáky ze základních škol volejbal zajímá v počtu 61%.

S porovnáním výsledků z diplomové práce podle Vilímkové (2016), která se zabývala podobnou problematikou poukazuje, že 77% dotazovaných učitelů ze základních škol považovali volejbal mezi neoblíbené aktivity. Učitelé ze středních škol v počtu 80% dotazovaných považovali volejbal mezi oblíbené aktivity.

Celkové výsledky znázorňují, že zájem o volejbal je na středních školách větší než na školách základních. Zájem o volejbal považuje 65% žáků ze středních škol a 61% žáků ze základních škol. Nejčastěji žáci ze základních i středních škol získali první volejbalové herní dovednosti od pedagoga. Žáci z obou typů škol raději hrají volejbal ve škole než mimo školu a to v přepočtu 63,80% žáků ze základních škol a 52,50% žáků ze středních škol. Ve výuce volejbalu žáky více zajímá samotná hra než učení techniky herních činností jednotlivce a to v počtu 76,00% žáků ze základních škol a 90,00% žáků ze středních škol. Během hry volejbalu žáci zažívají především příjemný pocit a to v počtu 74,70% žáků ze základních škol a 65,00% žáků ze středních škol. Součástí dotazníku byly otázky ohledně volejbalových pravidel. Žáci ze základních škol častěji volili správnou odpověď než žáci ze škol středních.

Učitelé tělesné výchovy ze základních škol zařazují volejbal v rámci školního roku nejčastěji 1-9x v počtu 33,30% učitelů a 10-15x v počtu 33,30% učitelů. Učitelé ze středních škol zařazují volejbal nejčastěji v rozmezí 1-9x v počtu 57,20% učitelů. Učitelé se častěji při výuce volejbalu zaměřují na techniku jednotlivých herních činností než na samotnou hru volejbalu. Nácvik herních činností jednotlivce zařazuje 80,00% učitelů ze základních škol a 71,40% učitelů ze středních škol. Nejprve učitelé tělesné výchovy zařazují ve výuce volejbalu odbití obouruč vrchem v počtu 70,00% učitelů ze základních škol a 85,80% učitelů ze středních škol. Učitelé ze základních škol minimálně známkuje žáky z herních činností jednotlivce, pouze 10,00% učitelů. Učitelé ze středních škol známkuje žáky častěji v počtu 57,10% učitelů. Didaktickou metodu používají učitelé ve výuce volejbalu na základních školách nejčastěji analyticko – syntetickou v počtu 90,00% učitelů. Taktéž stejný didaktický styl využívají i učitelé ze středních škol v počtu 71,40% učitelů. Názory učitelů, zdali žáci ovládají techniku herních činností jednotlivce v posledních letech lépe nebo hůře odpověděli učitelé ze základních škol shodně neboli 50,00:50,00%. Učitelé ze středních škol považují zlepšení ohledně volejbalové techniky v počtu 57,10% učitelů. Úroveň znalostí volejbalových pravidel během posledních let považují učitelé ze základních škol opět shodně neboli 50,00:50,00% a učitelé ze středních škol považují úroveň znalostí z pravidel za zhoršení v počtu 71,40% učitelů. Učitelé z obou typů škol poukazují především na nezájem o volejbal, v počtu 70,00% učitelů ze základních škol a 57,20% ze středních škol. Tato odpověď se shodovala s odpovědí žáků. Žáci ze základních škol zvolili nezájem o volejbal větší než žáci ze středních škol.

6 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala problematikou výuky volejbalu v hodině tělesné výchovy na základních a středních školách. Hlavní cíl bakalářské práce byl zaměřen na průzkum znalostí a zkušeností žáků ze základních a středních škol o sportovní hře volejbalu. Dílčím cílem bylo zjistit, jakým způsobem pedagogové vyučují volejbal v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách.

Určené cíle v bakalářské práci byly splněny. Z celkových výsledků vyplývá, že žáky ze základních i středních škol výuka volejbalu při hodině tělesné výchovy zajímá, zažívají příjemné pocity a raději provozují volejbal ve škole než mimo ni. Úroveň vědomostí žáků z volejbalových pravidel byla vyšší u žáků ze základních škol i přes menší zkušenosti o volejbalu než měli žáci ze škol středních. Pedagogové z obou typů škol vyučují volejbal dostačujícím způsobem se srovnáním s odbornou literaturou a vytváří tak optimální podmínky pro zvládnutí základních volejbalových dovedností.

Učitelé z obou typů škol považují volejbal u žáků za neoblíbený, i když ho během školního roku zařazují poměrně často. Mohli by do výuky volejbalu zařadit cvičení zábavnějším a hravým způsobem aby tak přispěli ke větší oblibě volejbalu jako sportovní hry. Do výuky volejbalu by měli učitelé zařazovat více samotné hry, i když žáci neovládají veškerou volejbalovou techniku. Mohou hru zařadit do výuky v podobě průpravných herních cvičení, hry v menších skupinách nebo hru s upravenými pravidly.

7 SEZNAM LITERATURY

- 1) American Sport Education Program. *Coaching Youth Volleyball* [on-line]. 4th edition. Human Kinetics, 2007. [cit. 28. 4. 2020]. ISBN-10: 0-7360-6820-1. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=pvhB3obg80YC&printsec=frontcover&dq=coaching+youth+volleyball&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiQrMbaA04rpAhWRDOWKHSaZDM0Q6AEIKDAA#v=onepage&q=coaching%20youth%20volleyball&f=false>
- 2) BUCHTEL, Jaroslav. *Teorie a didaktika volejbalu*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1011-6.
- 3) BUCHTEL, Jaroslav, Miloslav EJEM a Rostislav VORÁLEK. *Trénink volejbalu*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1967-5.
- 4) BUCHTEL, Jaroslav. *Trénink dětí a mládeže ve volejbalu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3811-9.
- 5) CÍSAŘ, Václav. *Volejbal: technika a taktika hry: průpravná cvičení*. Praha: Grada, c2005. ISBN 80-247-0502-8.
- 6) CROSSINGHAM, John, DANN, Sarah. *Volleyball in Action* [on-line]. Crabtree Publishing Company, 2000. [cit. 12. 5. 2020]. ISBN 0-7787-0164-6. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=r-mj9N_qw18C&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- 7) Český volejbalový svaz. *Pravidla volejbalu 2017 – 2021*. [on-line]. [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.cvf.cz/rozhodci/pravidla/pravidla-volejbalu-2017-2021-2981.html>
- 8) DOBRÝ, Lubomír a Bohdan SEMIGINOVSKÝ. *Sportovní hry: výkon a trénink*. Praha: Olympia, 1988. Naučná literatura.
- 9) DVOŘÁKOVÁ, Hana a Zdeňka ENGELTHALEROVÁ. *Tělesná výchova na 1. stupni základní školy*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3308-4.
- 10) FIALOVÁ, Ludmila. *Vzdělávací oblast Člověk a zdraví v současné škole*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2885-1.
- 11) HANÍK, Zdeněk. *Volejbal: viděno třemi: od základních odbití po herní činnosti*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2744-8.

- 12) HANÍK, Zdeněk. *Volejbal: učebnice pro trenéry mládeže*. Praha: Mladá fronta, 2014. Edice Českého olympijského výboru. ISBN 978-80-204-3380-0.
- 13) HRABINEC, Jiří. *Tělesná výchova na 2. stupni základní školy*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3625-2
- 14) CHOUTKA, Miroslav. *Teorie sportovního tréninku*. [1.vyd.]. Praha: Univerzita Karlova, 1971.
- 15) Judith RINK , Tina J. HALL, Lori H. WILLIAMS. *Schoolwide Physical Activity: A Comprehensive Guide to Designing and Conducting Programs* [on-line]. Human Kinetics, 2010. [cit. 28. 4. 2020]. ISBN-10: 0-7360-8060-0. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=psJ7w5eL_bQC&printsec=frontcover&dq=the+role+of+the+classroom+teacher+in+physical+education&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwim8ry024rpAhVlo3EKHZgoC3QQuwUIMTAA#v=onepage&q=the%20role%20of%20the%20classroom%20teacher%20in%20physical%20education&f=false
- 16) KAPLAN, Oldřich a Jaroslav BUCHTEL. *Odbíjená: (teorie a didaktika) : celostátní vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult tělesné výchovy a sportu a pedagogických fakult vysokých škol pro učitelství 5.-12. ročníku, aprobační předmět tělesná výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
- 17) KAPLAN, Oldřich. *Volejbal: technika, pravidla, herní systémy, průpravná cvičení*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-762-1.
- 18) KOBRLE, Jiří. *Odbíjená*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, [Sv.]1, Základy teorie a učení hry v odbíjené.
- 19) Mohammadzadeh H, Sami S. *Psychological Skills of Elite and Non-Elite Volleyball Players*, 2014. Dostupné z: <http://aassjournal.com/article-1-89-en.html>
- 20) Národní ústav pro vzdělání. *Rámcové vzdělávací programy*. [on-line].[cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>
- 21) Národní ústav pro vzdělání. *RVP pro střední odborné vzdělání*. [on-line].[cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-os>
- 22) Národní ústav pro vzdělání. *RVP pro základní vzdělání*. [on-line].[cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>

- 23) POLÍVKA, Petr. *Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělání* [online]. Praha: NÚV, 2016. ISBN 978-80-7481-174-6
- 24) PŘÍBRAMSKÁ, Alena. *Volejbal: učební text pro trenéry III. třídy*. [1.vyd.]. Praha: Olympia, 1989. ISBN 80-7033-028-7.
- 25) PSOTTA, Rudolf a Michael VELENSKÝ. *Základy didaktiky sportovních her*. Praha: Karolinum, 2009. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-1694-0.
- 26) TŮMA, Martin. *Hry s míčem pro děti*. Praha: Grada, 2004. Děti a sport. ISBN 80-247-0707-1.
- 27) VILÍMKOVÁ, Helena. *Výuka volejbalu na základních a středních školách*. Praha, 2016. Diplomová práce. Karlova Univerzita v Praze. Pedagogická fakulta.

Zdroje obrázků, schémat a tabulek

BUCHTEL, Jaroslav, Miloslav EJEM a Rostislav VORÁLEK. *Trénink volejbalu*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1967-5.

CÍSAŘ, Václav. *Volejbal: technika a taktika hry: přípravná cvičení*. Praha: Grada, c2005. ISBN 80-247-0502-8.

DOBRÝ, Lubomír a Bohdan SEMIGINOVSKÝ. *Sportovní hry: výkon a trénink*. Praha: Olympia, 1988. Naučná literatura.

FIALOVÁ, Ludmila. *Vzdělávací oblast Člověk a zdraví v současné škole*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2885-1.

WikiHow. *Jak hrát volejbal* [online]. [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/novaiso690/schema-a-priklady/elektronick-zdroje>

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1 - Volejbalový košík (WikiHow)	15
Obrázek č. 2 - Střehový postoj (WikiHow)	15

Seznam schémat:

Schéma č. 1- Členění děje volejbalového utkání (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)	10
Schéma č. 2 - Volejbalové hřiště (Císař, 2005)	11
Schéma č. 3 - Struktura herních činností ve volejbalu (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011)	13
Schéma č. 4 - Dělení herních kombinací (Buchtel, Ejem, Vorálek, 2011).....	21

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1 - Týdenní hodinová dotace tělesné výchovy (Fialová a kol, 2014)	25
Tabulka č. 2 - Obsahová náplň ve sportovních hrách (Fialová a kol., 2014)	27
Tabulka č. 3 - Charakteristika metodicko-organizačních forem (Dobry, 1988).....	31

Seznam grafů:

Graf č. 1 – Počet zúčastněných žáků ze základních a středních škol	38
Graf č. 2 – Oblíbenost volejbalu	39
Graf č. 3 - První volejbalové herní dovednosti	40
Graf č. 4 – Hra volejbalu v odlišném prostředí	42
Graf č. 5 – Oblíbenost odlišných činností ve výuce volejbalu	43
Graf č. 6 – Pocity ve výuce volejbalu	44
Graf č. 7 – Úroveň znalostí pravidel – počet hráčů v poli	45
Graf č. 8 - Úroveň znalostí pravidel – specializace hráčů	46
Graf č. 9 - Úroveň znalostí pravidel – volejbalový set	47
Graf č. 10 - Úroveň znalostí pravidel – počet odbití	48
Graf č. 11 – Setkání volejbalu již na základních školách	50
Graf č. 12 – Počet zúčastněných učitelů ze základních a středních škol	51
Graf č. 13 - Zařazení volejbalu během školního roku	52
Graf č. 14 - Nejčastěji použitá aktivita pedagogem ve volejbalu	53
Graf č. 15 - Nejdříve zařazený nácvik herní činnosti jednotlivce učitelem ve výuce volejbalu na základních školách	55
Graf č. 16 - Nejdříve zařazený nácvik herní činnosti jednotlivce učitelem ve výuce volejbalu na středních školách	56
Graf č. 17 - Známkování z herních činností jednotlivce	57
Graf č. 18 - Didaktické metody ve výuce volejbalu	58
Graf č. 19 - Ovládání herních činností jednotlivce žáky	60
Graf č. 20 - Ovládání volejbalových pravidel žáky	61
Graf č. 21 - Zájem o volejbal	62

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Žádost o vyjádření Etické komisi UK FTVS

Příloha č. 2 – Úvodní část dotazníku

Příloha č. 3 – Dotazník určený žákům ze základních a středních škol

Příloha č. 4 – Dotazník určený pedagogům ze základních a středních škol

Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

k projektu výzkumné, kvalifikační či seminární práce zahrnující lidské účastníky

Název projektu: Výuka volejbalu v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách

Forma projektu: výzkumná práce - bakalářská práce

Období realizace: Duben 2020 – červen 2020

Předkladatel: Johana Plochá

Hlavní řešitel: Johana Plochá

Místo výzkumu (pracoviště): Základní školy - 1 ZŠ anonymizovaná; ZŠ Londýnská 34, Praha 2 – Vinohrady 120 00; Masarykova základní škola, Slavětínská 200, 190 14 Praha 9 – Klánovice; ZŠ Bratři Venclíků, Bří Venclíků 1140/1, 198 00 Praha 9 - Černý Most;
Střední školy - 2 SŠ anonymizovány; Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, U Závodistiště 325/1, 159 99 Praha 5 - Velká Chuchle, Střední pedagogická škola Futurum s. r. o., Homoměcholupská 873, Praha 10, 102 00

Vedoucí práce: PhDr. Rostislav Vorálek, Ph.D.

Popis projektu: Cílem bakalářské práce je zjistit velikost popularity volejbalu jako sportovní hry na základních a středních školách. Vytvoření si představ, jak se odehrává výuka volejbalu ve školách pod vedením pedagogů. Součástí práce je zjistit prostřednictvím anonymního online dotazníku jaké mají žáci zkušenosti a vědomosti ohledně volejbalu, vyučovaném v hodinách tělesné výchovy.

Charakteristika účastníků výzkumu: Předpokládaný počet pro výzkum bude činit 80 žáků a 15 pedagogů. Z vybraných 4 základních škol a 4 středních škol. Žáci budou ve věku od 13 – 20 let. Pro výzkum budou vybráni žáci náhodně, pouze na skutečnosti, zdali se žáci účastnili výuky tělesné výchovy s dobrým zdravotním stavem – bez dodání zdravotní prohládky. Z jednotlivých základních a středních škol bude vybrán minimálně 1 pedagog tělesné výchovy pro vyplnění anonymního online dotazníku.

Zajištění bezpečnosti: Respondenti nebudou vystaveni žádnému nebezpečí, přičemž účast bude zcela dobrovolná. Anonymní online dotazníky budou nezletilí respondenti vyplňovat v prostředí domova pod dozorem zákonných zástupců. Otázky budou na jednoduché bázi bez zjišťování citlivých dat. Rizika prováděného průzkumu nebudou vyšší než rizika běžně očekávaná u tohoto typu výzkumu.

Etické aspekty výzkumu: Prvotním zájmem pro mou praktickou část je pokusit se zjistit formou anonymních dotazníků volejbalové herní zkušenosti žáků základních a středních škol. Důvodem výběru žáků z 9. tříd základních škol a žáků ze 4. ročníku středních škol je zjištění jejich volejbalových herních zkušeností při tělesné výchově v průběhu školní docházky. Žáci z 9. tříd základních škol a ze 4. ročníků středních škol budou moci porovnat s respondenty (v anonymní podobě) své zkušenosti a vědomosti v oblasti volejbalu vyučovaném na základních a středních školách.

Potenciální střet zájmů: Nejsem ovlivněna přímo ani nepřímo střetem zájmů ve vztahu k zadavateli ani k subjektům podílejícím se na mé výzkumné práci, jakož i že nemám žádné zvláštní spojení s těmito osobami či soukromý zájem na výsledku výzkumu, který může vést k osobnímu prospěchu. Školy byly vybrány pouze na jejich dobrovolném podílění na průzkumu s využitím žáků a pedagogů tělesné výchovy. Výsledky jednotlivých škol budou mezi sebou porovnávány, avšak toto porovnání bude publikováno v anonymní podobě. Veškeré školy se neúčastní průzkumu ze soukromého zájmu na výsledky, které by mohly vést k prospěchu školy.

Ochrana osobních dat: Uvědomuji si, že text je anonymizován, neobsahuje-li jakékoli informace, které jednotlivě či ve svém souhrnu mohou vést k identifikaci konkrétní osoby – budu dbát na to, aby jednotlivé osoby nebyly rozpoznatelné v textu práce. Osobní data, která by vedla k identifikaci účastníků výzkumu, budou bezprostředně do 1 dne po testování anonymizována. Veškeré názvy škol, které se účastní průzkumu, budou v bakalářské práci anonymizovány.

Získaná data budou zpracovávána, bezpečně uchována a publikována v anonymní podobě v bakalářské práci, případně v odborných časopisech a prezentována na konferencích. Případně budou využita při další výzkumné práci na UK FTVS.

Požádání fotografií/videí/audio nahrávek účastníků: Během výzkumu nebudu požívat fotografie, videa a audio nahrávky účastníků.

V maximální možné míře zajistím, aby získaná data nebyla zneužita.

Text informovaného souhlasu (IS): přiložen úvod k dotazníku.

Povinností všech účastníků výzkumu na straně řešitele je chránit život, zdraví, důstojnost, integritu, právo na sebeurčení, soukromí a osobní data zkoumaných subjektů, a podniknout k tomu veškerá preventivní opatření. Odpovědnost za ochranu zkoumaných subjektů leží vždy na účastnících výzkumu na straně řešitele, nikdy na zkoumaných, byť dali svůj souhlas k účasti na výzkumu. Všichni účastníci výzkumu na straně řešitele musí brát v potaz etické, právní a regulační normy a standardy výzkumu na lidských subjektech, které platí v České republice, stejně jako ty, jež platí mezinárodně. Potvrzuji, že tento popis projektu odpovídá návrhu realizace projektu a že při jakékoli změně projektu, zejména použitých metod, zašlu Etické komisi UK FTVS revidovanou žádost.

V Praze dne: 24. 4. 2020

Podpis předkladatele: *Pluchá J*

Vyjádření Etické komise UK FTVS

Složení komise: Předsedkyně: doc. PhDr. Irena Parry Martínková, Ph.D.

Členové: prof. PhDr. Pavel Slepíčka, DrSc.

prof. MUDr. Jan Heller, CSc.

PhDr. Pavel Hráský, Ph.D.

Mgr. Eva Prokešová, Ph.D.

Mgr. Tomáš Ruda, Ph.D.

MUDr. Simona Majorová

Projekt práce byl schválen Etickou komisí UK FTVS pod jednacím číslem: *113/2020*

dne: *24. 4. 2020*

Etická komise UK FTVS rozhodla předložený projekt a neshledala rozporný s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnici pro provádění výzkumu zahrnujícího lidské účastníky.

Řešitel projektu splnil podmínky nutné k získání souhlasu Etické komise UK FTVS. *MP*

razítko UK FTVS 20 -

podpis předsedkyně EK UK FTVS

Dobrý den,

jmenuji se Johana Plochá a jsem studentkou Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. V současné době pracuji na bakalářské práci, v rámci které provádím průzkum k popularitě volejbalu na základních a středních školách na téma: **„Výuka volejbalu v hodinách tělesné výchovy na základních a středních školách.“** Cílem bakalářské práce je současně zjistit úroveň vědomostí a zkušeností žáků i pedagogů tělesné výchovy vyplněním krátkého dotazníku v trvání nejvýše 10 minut. Z tohoto důvodu se na Vás obracím s prosbou, jakožto na pedagogy výuky tělesné výchovy, žáky základních a středních škol o vyplnění dotazníku.

U osob mladších 18 let bude dotazník vyplněn pod dozorem zákonného zástupce.

Získaná data budou využita ke zpracování bakalářské práce, případně dalšímu výzkumu na UK FTVS; budou zpracována, publikována a uchována v anonymní podobě a ochráněna před jiným užitím. Pokud budete mít zájem seznámit se s výsledky studie, napište na adresu: johanka.milovice@seznam.cz

Vyplněním a odevzdáním dotazníku potvrzujete, že dobrovolně souhlasíte se svojí účastí v této průzkumné studii, o které jste byli informováni, jakož i o právu odmítnout účast nebo svůj souhlas kdykoli odvolat bez represí, a to písemně Etické komisi UK FTVS.

Velmi Vám děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

Příloha č. 2 – Úvodní část dotazníku

Dotazník určený pro žáky ze základních a středních škol

- 1) Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) Žena
 - b) Muž

- 2) Zařazujete volejbal do svých oblíbených sportovních her?
 - a) Ano
 - b) Ne

- 3) Od koho jste získal/a první volejbalové herní dovednosti?
 - a) Od pedagoga
 - b) Od přátel
 - c) Od trenéra/trenérky
 - d) Od rodinného příslušníka

- 4) V jakém prostředí raději hrajete volejbal?
 - a) Ve škole
 - b) Mimo školu

- 5) Ve výuce volejbalu při hodině tělesné výchovy Vás více zajímá:
 - a) Učení jednotlivých herních činností jednotlivce (např. nahrávka, útočný úder, podání)
 - b) Samotná hra volejbalu

- 6) Jaké pocity zažíváte v hodině volejbalu, vyučováním při tělesné výchově?
 - a) Příjemné
 - b) Nepříjemné

- 7) Kolik hráčů se podle stanovených pravidel nachází na jedné straně hřiště?
 - a) Čtyři
 - b) Pět
 - c) Šest

- 8) Jaké specializace funkcí u hráčů se mohou vyskytovat při hře volejbalu?
- a) Smečař, obránce, nahrávač
 - b) Smečař, nahrávač, útočník
 - c) Smečař, blokař, nahrávač
- 9) Do kolika bodů se hraje volejbalový set?
- a) Do 18 bodů
 - b) Do 20 bodů
 - c) Do 25 bodů
- 10) Kolik je nejvíce možných odbití na jedné straně hřiště?
- a) Tři
 - b) Dvě
 - c) Čtyři
- 11) Setkal/a jste se s volejbalem v hodině tělesné výchovy na základní škole?
- a) Ano
 - b) Ne

Příloha č. 3 – Dotazník určený žákům ze základních a středních škol

Dotazník určený pro pedagogy ze základních a středních škol

- 1) Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) Žena
 - b) Muž

- 2) Jak často zařazujete volejbal při tělesné výchově v rámci školního roku?
Napište jedno nebo více slov

- 3) Na jakou aktivitu se nejčastěji zaměřujete ve volejbalu v rámci výuky?
 - a) Na techniku jednotlivých herních činností jednotlivce (např. přihrávka, útočný úder, podání)
 - b) Na celkovou hru

- 4) Jakou herní činnost jednotlivce nejdříve nacvičujete ve volejbalu při tělesné výchově?
 - a) Odbití obouruč vrchem (prsty)
 - b) Odbití obouruč spodem (bagr)
 - c) Spodní podání
 - d) Vrchní podání
 - e) Útočný úder
 - f) Blok

- 5) Známkujete žáky z herních činností jednotlivce?
 - a) Ano
 - b) Ne

- 6) Jaké didaktické metody používáte nejčastěji ve výuce volejbalu při tělesné výchově?
 - a) Metodu celostní
 - b) Metodu synteticko – analytickou
 - c) Metodu analyticko – syntetickou

- 7) Jak žáci ovládají techniku herních činností jednotlivce herních činností jednotlivce v posledních letech?
- a) Lépe
 - b) Hůře
- 8) Jaká je úroveň znalostí volejbalových pravidel u žáků v posledních letech?
- a) Lepší
 - b) Horší
- 9) Jaký je zájem o volejbal u žáků ve Vaší škole?
- a) Malý
 - b) Velký

Příloha č. 4 - Dotazník určený pedagogům ze základních a středních škol